

**Сәулет, қала құрылысы және құрылыс
саласындағы мемлекеттік нормативтер
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫС НОРМАЛАРЫ**

**Государственные нормативы в области
архитектуры, градостроительства и строительства
СТРОИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

БАЗАРЛАР

РЫНКИ

**ҚР ҚН 3.02-23-2013*
СН РК 3.02-23-2013***

**Ресми басылым
Издание официальное**

**Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің
Құрылыс, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері және жер
ресурстарын басқару комитеті**

**Комитет по делам строительства, жилищно-коммунального
хозяйства и управления земельными ресурсами Министерства
национальной экономики Республики Казахстан**

Астана 2018

АЛҒЫ СӨЗ

- 1 **ӘЗІРЛЕГЕН:** «ҚазҚСҒЗИ» АҚ, «ЗЦ АТСЭ» ЖШС
- 2 **ҰСЫНҒАН:** Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Құрылыс, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері және жер ресурстарын басқару комитетінің Техникалық реттеу және нормалау басқармасы
- 3 **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН:** Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Құрылыс, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері және жер ресурстарын басқару комитетінің 2014 жылғы 29-желтоқсандағы № 156-НҚ бұйрығымен 2015 жылғы 1-шілдеден бастап

Осы мемлекеттік нормативті Қазақстан Республикасының сәулет, қала құрылысы және құрылыс істері жөніндегі Уәкілетті мемлекеттік органның рұқсатынсыз ресми басылым ретінде толық немесе ішінара қайта басуға, көбейтуге және таратуға болмайды

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігі Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері комитетінің 2018 жылғы 7 тамыздағы №175-НҚ және 2018 жылғы 15 қарашадағы №235-НҚ бұйрықтарына сәйкес өзгертулер мен толықтырулар енгізілді

ПРЕДИСЛОВИЕ

- 1 **РАЗРАБОТАН:** АО «КазНИИСА», ТОО «ЗЦ АТСЭ»
- 2 **ПРЕДСТАВЛЕН:** Управлением технического регулирования и нормирования Комитета по делам строительства, жилищно-коммунального хозяйства и управления земельными ресурсами Министерства национальной экономики Республики Казахстан
- 3 **УТВЕРЖДЕН (ы) И ВВЕДЕН В ДЕЙСТВИЕ:** Приказом Комитета по делам строительства, жилищно-коммунального хозяйства и управления земельными ресурсами Министерства Национальной экономики Республики Казахстан от 29.12.2014 № 156-НҚ с 1 июля 2015 года.

Настоящий государственный норматив не может быть полностью или частично воспроизведен, тиражирован и распространен в качестве официального издания без разрешения Уполномоченного государственного органа по делам архитектуры, градостроительства и строительства Республики Казахстан

Внесены изменения и дополнения в соответствии с приказами Комитета по делам строительства и жилищно-коммунального хозяйства Министерства по инвестициям и развитию Республики Казахстан от 7 августа 2018 года №175-НҚ и от 15 ноября 2018 года №235-НҚ

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ.....	IV
1 ҚОЛДАНУ САЛАСЫ	1
2 НОРМАТИВТІК СІЛТЕМЕЛЕР.....	1
3 ТЕРМИНДЕР МЕН АНЫҚТАМАЛАР.....	2
4 МАҚСАТ ЖӘНЕ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ ТАЛАПТАР.....	4
4.1 Нормативтік құжаттың мақсаты.....	4
4.2 Функционалдық талаптар.....	4
5 БАЗАРЛАРДЫҢ ҚЫЗМЕТТІК СИПАТТАМАЛАРЫНА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР.....	5
5.1 Жалпы ,базарлардың қауіпсіздігіне қамтамасыз ету талаптар	5
5.2 Базарларды жобалаудың талаптары.....	8
5.3 Базарлардың көлемдік-жоспарлық және құрылымдық шешімдері....	9
5.4 Санитарлық-эпидемиологиялық талаптар.....	11
6 БАЗАРЛАРДЫҢ ӨРТ ҚАУІПСІЗДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ.....	13
6.1 Жалпы ережелер.....	13
6.2 Өрт дабылы, автоматты өрт сөндіру, өрт жайлы хабарлау.....	15
6.3 Ғимараттар мен құрылыстардан адамдарды қауіпсіз жерге көшіру..	16
7 БЕЙІНДІ ТҰРҒЫНДАР ТОБЫНЫҢ ҚОЛЖЕТІМДІЛІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ.....	17
8 ТӨТЕНШЕ ЖАҒДАЙДЫ ЕСКЕРТУ БОЙЫНША ТАЛАПТАР.....	18
9 ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ҚОРҒАУ ТАЛАПТАРЫ.....	18

КІРІСПЕ

Осы құрылыс нормалары Қазақстан Республикасының құрылыс саласындағы нормативті-техникалық базасын реформалау шеңберінде өңделген және базарларды пайдалану қауіпсіздігі мен өндірістік және табиғи факторлардан қорғауды қамтамасыз ету, базар ғимараттарында материалдық құндылықтарды сақтау үшін жағымды микроклимат пен қауіпсіз ортаны құру мақсатында базарларды жобалау бойынша міндетті нормативтік талаптарды бекітуге бағытталған.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫС НОРМАЛАРЫ
СТРОИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

НАРЫҚТАР

РЫНКИ

Енгізілген күні - 2015-07-01

1 ҚОЛДАНУ САЛАСЫ

1.1 Осы құрылыс нормалары Қазақстан Республикасының аумағында базарларды жобалау, жаңа салу, қайта өңдеу және оларды пайдалануда қолдану үшін арналған.

Құрылыс нормалары жабылған сауда орталықтары мен кешендерге қоланылмайды.

1.2 Базардың сауда павильондарын жобалауда сауда кәсіпорындары үшін, оның ішінде, аз бейінді тұрғындар тобына (мүгедектер) жұмыс орындары ұйымдастырылатын ғимараттардың қолжетімділігін қамтамасыз ету бойынша басқа да нормативтік құжаттарды басшылыққа алу қажет.

***2 НОРМАТИВТІК СІЛТЕМЕЛЕР**

Осы құрылыс нормаларын қолдану үшін төменде көрсетілген сілтемелік нормативтік құжаттар қажет:

«Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» 2009 жылғы 19 қыркүйектегі Қазақстан Республикасының Кодексі.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2010 жылғы 17 қарашадағы № 1202 қаулысымен бекітілген «Ғимараттар мен құрылыстардың, құрылыс материалдары мен бұйымдардың қауіпсіздігіне қойылатын талаптар» техникалық регламенті.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 28 тамыздағы № 876 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасының террористік тұрғыдан осал объектілерінің тізбесі.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 3 наурыздағы № 191 қаулысымен бекітілген Террористік тұрғыдан осал, терроризмге қарсы объектілерді қорғау жүйесіне қойылатын талаптар.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 28 ақпандағы № 169 бұйрығымен бекітілген Адамға әсер ететін, жеке факторларға гигиеналық нормативтері.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 16 наурыздағы № 209 бұйрығымен бекітілген «Су көздеріне, шаруашылық-ауыз су үшін су жинау орындарына, шаруашылық-ауыз сумен жабдықтауға және мәдени-тұрмыстық су пайдалану орындарына және су объектілерінің қауіпсіздігіне санитариялық-эпидемиологиялық талаптар» санитариялық қағидалары.

Ресми басылым

ҚР ҚН 3.02-23-2013*

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2017 жылғы 31 мамырдағы № 358 бұйрығымен бекітілген «Тамақ өнімдерінің көтерме және бөлшек сауда объектілеріне санитариялық-эпидемиологиялық талаптар» санитариялық қағидалары.

Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2017 жылғы 23 маусымдағы № 439 бұйрығымен бекітілген «Өрт қауіпсіздігіне қойылатын жалпы талаптар» техникалық регламенті.

Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2018 жылғы 23 сәуірдегі № 187 бұйрығымен бекітілген «Өндіріс және тұтыну қалдықтарын жинауға, пайдалануға, қолдануға, залалсыздандыруға, тасымалдауға, сақтауға және көмуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар» санитариялық қағидалары.

Ескертпе - Осы мемлекеттік нормативті пайдалану кезінде жыл сайын ағымдағы жылдың жағдайы бойынша жасалған «Қазақстан Республикасының аумағында қолданылатын сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы нормативтік құқықтық және нормативтік-техникалық актілердің тізбесі», «Қазақстан Республикасын стандарттау жөніндегі нормативтік құжаттардың көрсеткішіне» және «Мемлекетаралық нормативтік құжаттар көрсеткішіне» акпарат бойынша сілтемелік құжаттардың қолданылуын тексерген жөн.

(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 15.11.2018 ж. №235-НҚ бұйрық)

3 ТЕРМИНДЕР МЕН АНЫҚТАМАЛАР

Осы құрылыс нормаларында келесі терминдер сәйкес анықтамаларымен қолданылады.

3.1 Автобазар: Автокөліктерді сақтау және сатуға арналған қоршалған сыртқы алаң.

3.2 Базар әкімшілігі: Базардың жеке меншік иесімен жұмыс барысын тікелей басқару үшін құрылған басқару аппараты.

3.3 Гипермаркет: Күнделікті сұранысқа сай азық-түліктік және азық-түліктік емес әмбебап ассортиментті, өзіндік қызмет көрсету дүкені (азық-түліктік емес тауарларды 50 % дейін орналастыруда 5000 м² аса сауда алаңы бар).

3.4 Аз бейінді тұрғындар тобына қолжетімді ғимараттар мен құрылыстар: Аз бейінді тұрғындар тобының (АТТ) қауіпсіздігі мен қолжетімділігін қамтамасыз етудің нормативтік талаптарына сай келетін сәулетті-жоспарлық, инженерлі-техникалық, эргономикалық, құрылымдық және ұйымдастырушылық шаралар кешені жасалған ғимараттар мен құрылыстар.

3.5 Ғимарат: салмақ түсіретін және қоршалатын құрылымнан тұратын, жер үстіндегі жабық көлемді құрайтын, функционалдық тағайындамасына байланысты адамдардың өмір сүруі мен мекендеуі, өндірістік үрдістердің орындалуы, сонымен қатар, материалдық құндылықтардың орналасуы мен сақталуы үшін қолданылатын жасанды құрылыс. Ғимараттың жерасты бөлігі де болуы мүмкін.

3.6 Дүңгіршек: Тұтынушылары ғимарат ішіне енбей, бөлшек немесе көтерме сауда жасалатын, жалпы көлемі 20 м² дейінгі аумақты құрайтын бір қабатты ғимарат.

3.7 Қойма: Тұрақты жұмыс орындары жоқ зат қоятын бөлме.

3.8 Бақылау: Бекітілген талаптарға сәйкестікті тексеру үрдісі.

3.9 Жабық базар: Бір-бірімен тығыз байланысты базар саудасы, бөлшектік сауда мен қоғамдық тамақтану, тұрмыстық және коммуналдық қызмет көрсету

кәсіпорындарының кешені.

3.10 Бекітілген аумақ коэффициенті: Сауда-технологиялық жабдықтармен жарақталған аумақтың сауда залының аумағына қатынасы.

3.11 Нарықтағы құрылыс өнімдерінің айналымы: Құрылыс өнімінің құрылыс нысандарының біріккен элементі ретінде тұрақты түрде қолданысқа енбей тұрып, өндірушіден тұтынушыға ауысуы.

3.12 Ғимарат пен құрылыстың жауапты пайдаланушысы: Ғимарат пен құрылыстың техникалық жағдайын, техникалық қызмет көрсетуін және ағымдағы жөндеу жұмыстарына бақылау жүргізуге жауапты жеке немесе заңды тұлға (үй (пәтер) иелерін қоспағанда, ғимарат пен құрылыс иелері, кондоминиум немесе өндірістік және азаматтық бағыттағы басқа да нысандарды басқаратын жеке не заңды тұлғалар).

3.13 Негізгі эвакуациялық жолдары: Залдың эвакуациялық шығар есігімен тікелей байланысты сауда жабдықтары немесе бөлімдері (секциялар) арасындағы жолдар.

3.14 Павильон: Тұтынушыларға ғимарат ішінде қызмет көрсетілетін бөлшек не көтерме саудаға арналған ғимараттар.

3.15 Тұрақты жұмыс орыны: Адамдар 2 сағаттан астам немесе жұмыс уақытының 50% үзіліссіз қызмет ететін орындар.

3.16 Табиғи жарықтандырылмаған ғимараттар: Терезелері немесе сыртқы қоршауларында жарық саңылаулары жоқ ғимараттар.

3.17 Жанастырыла салынған дүкен: Қоршау қабырғасы (немесе қабырғалары) тұрғын үй ғимаратымен біріккен немесе жапсарлас болып келетін дүкендер.

3.18 Базар: Бөлшек сауда-саттық және тұрмыстық реттегі келісім-шарт жасау кезінде анықталған бағалар негізінде тауарларды сату (жұмысты орындау, қызмет көрсету) әрекетін жүзеге асыруға арналған және құрамында сауда орындары бар мүлктік кешен.

3.19 Базардың меншік иесі: Қазақстан Республикасы заңнамасына сай сауда қызметін жүзеге асыру үшін сауда орындары мен басқа да қызмет түрлерін көрсету мақсатында базар мүлкін игеру, басқару, пайдалану құқығы бар заңды немесе жеке тұлға.

3.20 Құрылыстық құжаттама: Аумақты, құрылыс нысандарын (кеңейту, жаңалау, техникалық қайта жарақтандыру, қайта өңдеу), сонымен қатар, құрылысты, аумақты инженерлік дайындауды, абаттандыруды, көгалдандыруды, сыртқы безендіруді ұйымдастыру үшін қажетті бір-бірімен тығыз байланысты құжаттар жүйес (оның ішінде, жоба алды және жобалық, мемлекеттік және мемлекетаралық нормативтік құжаттар).

3.21 Құрылыстық өнім: Құрылыстық материал, өнімдер мен түзілістер, сәулеттік, қала құрылысы және құрылыс әрекеттерінің соңғы нәтижесі.

3.22 Құрылыстық түзіліс: Құрылыстық материалдар мен өнімдерден дайындалған құрылыс нысандарының тұрақты элементі.

3.23 Құрылыстық материал: Құрылыстық бұйымдар мен түзілістерді дайындауға арналған табиғи немесе өнеркәсіптік жолмен әзірленген құрылыстық өнім.

3.24 Тамбур: Ғимаратқа, баспалдақ алаңына немесе басқа аумаққа кірерде суық ауа, түтін мен иістерді өткізбеу үшін салынған есіктер арасындағы өтетін кеңістік.

3.25 Сауда орталығы: Қызметтік және кеңістіктік түрде бір-бірімен тығыз байланысқан кәсіпорындар мен мекемелердің: әртүрлі дүкендердің, бір аумақта немесе біріккен көлемде орналасқан тамақтану, тұрмыстық және басқа да қызмет көрсету кәсіпорындарының кешені.

ҚР ҚН 3.02-23-2013*

3.26 **Сауда алаңы:** Тұтынушыларға қосымша қызмет көрсетуге арналған сауда залдары, ғимараттары мен алаңдарының жиынтығы.

3.27 **Әмбебап дүкен:** Азық-түліктік емес тауарлардың әмбебап ассортименті және азық-түліктік тауарлар бөлімі бар дүкен.

3.28 **Өзіндік қызмет көрсететін әмбебап дүкен (супермаркет):** Күнделікті сұраныстағы азық-түліктік тауарлардың әмбебап ассортименті және азық-түліктік емес тауарлардың шектеулі ассортименті бар өзіне-өзі қызмет көрсету дүкені.

3.29 **Мансардтық қабат:** Шатыр кеңістігінің ішінде орналасқан қабат.

3.30 **Жерүстіндегі қабат:** Ғимарат еденін белгілеуде жердің жоспарлық белгілеуінен төмен емес қабат.

3.31 **Техникалық этаж:** Инженерлік жабдықтарды және коммуникация төсемелерін орналастыруға арналған қабат. Ғимараттың төменгі (техникалық еден асты қоймасы), жоғарғы (техникалық шатыр) немесе ортаңғы бөлігінде орналасуы мүмкін).

3.32 **Астыңғы қабат:** Еденді белгілеуде жердің жоспарлық белгілеуінен төмен, биіктігі ғимарат биіктігінің жартысынан аспайтын қабаат.

3.33 **Жертөле қабаты:** Еденді белгілеуде жердің жоспарлық белгілеуінен ғимарат биіктігінің жартысынан асатын биіктік деңгейінде төмен қабат.

*3.34 **Нарық базар:** жергілікті атқарушы орган бөлген өту жолының үстінде қалқасы (шатыры) (жабынсыз) жоқ көтерме және бөлшек саудаға арналған сауда орындарының аумағы (*Толықтырылды – ҚТҮКШК 07.08.2018 ж. №175-НҚ бұйрық*).

4 МАҚСАТ ЖӘНЕ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ ТАЛАПТАР

4.1 Нормативтік құжаттың мақсаты

Нормативті құжаттың мақсаты «Ғимараттар мен құрылыстардың, құрылыс материалдары мен бұйымдарының жұмыста қойылатын талаптар» Техникалық регламентінің негізгі қағидаларына сәйкес қоршаған ортаға, адамдар денсаулығына және өміріне қолайсыз қауіп төндіруді болдырмау, өртке қарсы және санитарлық-гигиеналық талаптарды және де , базарлардың үнемділігін, ұзақ мерзімге жарамдылығын, пайдалану тиімділігі бойынша талаптарының қауіпсіздігін ескере отырып базардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету болып табылады. техникалық регламентінің негізгі принциптерімен қоршаған ортаны сәйкестендіру. Ғимарат құрылысының және құрылыс материалдары мен бұйымдарының қауіпсіздігін талап ету.

4.2 Функционалдық талаптар

Базарлардың функционалдық талаптарына жатады:

а) қамтамасыз эксплуатациялық қауіпсіздігін және экономикалық сенімділігіне осыған рационалдық орналастыру жоспарлы көлемдегі конструкция және технологиялық шешімдері мен орынның тұрақтылығы;

б) өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету – өртті болдырмау; жануды және от пен түтіннің таралуын шектеу; қауіпті өрт факторының әсерінен адамдардың өмірі мен денсаулығына зиян келтірмей, тұрғындар тобының ерекшеліктерін есепке ала отырып, оларды қауіпсіз жерге көшіруді қамтамасыз ету; құрылыс нормаларында бекітілген уақыт аралығында

құрылыстық түзілістерді сақтап қалу және түтіннен арылту; өртке қарсы бөлімшелердің және құтқарушылардың қолжетімділігін, сонымен қатар, барлық ғимарат аумағына өрт сөндіру құралдарын жеткізу мүмкіндіктерін қарастыру;

в) адамдардың денсаулығы, жануарлар мен қоршаған орта үшін қауіпсіздікті қамтамасыз ету – қауіпті санитарлық-эпидемиологиялық және экологиялық шарттарды, оның ішінде, токсиндік заттар, қауіпті қатты бөлшектер және газ қосылыстары таралуы нәтижесінде сәулеленудің қатерлі деңгейі, судың ластануы немесе улануы, өңделген қатты және сұйық қалдықтарды дұрыс жоймау әрекеттерін болдырмау;

г) базарларды пайдалану үрдісінде бақытсыз жағдайларды, оның ішінде, құлау, соқтығысу, күйік шалу, электр тоғына түсу, жарылыс кезіндегі жарақаттарды болдырмау және аз бейінді тұрғындар тобының қолжетімділігін қамтамасыз ете отырып, қауіпсіздікті сақтау.

*д) Қазақстан Республикасының объектілері тізімі бойынша террористік тұрғыдан осал, жобалау кезеңінде терроризмге қарсы қауіпсіздігін қамтамасыз ету және Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 3 сәуірдегі № 191 қаулысымен бекітілген Террористік тұрғыдан осал объектілердің терроризмге қарсы қорғалу жүйесіне қойылатын талаптарға сәйкес тиісті шара қолдану *(Толықтырылды – ҚТҮКШІК 15.11.2018 ж. №235-НҚ бұйрық)*.

5 БАЗАРЛАРДЫҢ ҚЫЗМЕТТІК СИПАТТАМАЛАРЫНА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

5.1 Жалпы ,базарлардың қауіпсіздігіне қамтамасыз ету талаптар

5.1.1 Базарлар функционалды талаптардың орындалуын, оның ішінде, адамдардың, қызмет көрсетушілердің және тұтынушылардың денсаулығын қорғауды қамтамасыз етуді есепке ала отырып жобалануы және салынуы тиіс.

5.1.2 Базарлардың орынын таңдау аумақтың жер теліміндегі жоспарлануына сәйкес, қала немесе елді мекеннің құжаттамаларына, басқа да нормативтік құжаттарға сай жүзеге асырылады.

5.1.3 Базар салуды тұрғын үй аумақтарының ауласында, жер асты суының деңгейі жоғары батпақты жерлерде, қоқыстардың, шошқа, мал шаруашылығы кешендерінің маңайында, қалдықтарды өңдеу және басқа да ластану мүмкіндігі зор аймақтарда жоспарлауға тиіс салынады.

Базарларды тұрғын үй құрылыстары басым аудандарда, сауда орталықтарының құрамына, көлік магистральдарының маңайында, қалалық көлік аялдамаларында, автобустық және теміржолдық вокзалдарда (бекеттерде) орналастыру қажет.

5.1.4 Базарларды салу бойынша негізгі техникалық шешімдер көрсеткіштер мен құрылыстық, қолдану шығындарын базардың толық өмірлік кезең циклында қаланың не елді мекеннің даму жоспарына байланысты техникалық-экономикалық салыстыру арқылы анықталады.

5.1.5 Өзінің тағайындамасына сәйкес, базарлар адамдар көп жиналатындықтан, жауапкершіліктің жоғарғы деңгейіне жатқызылады.

5.1.6 Базарлардың көлемдік-жоспарлық және құрылымдық-технологиялық шешімдері төмендегілерді есепке ала отырып қабылдануы тиіс:

ҚР ҚН 3.02-23-2013*

- өрт қауіпсіздігі, ол өртті болдырмауды, жануды және от пен түтіннің таралуын шектеуді, адамдарды қауіпсіз жерге көшірілуін, құрылыс нормаларында бекітілген уақыт аралығында құрылыстық түзілістерді сақтап қалу және түтіннен арылтуды, өртке қарсы бөлімшелердің және құтқарушылардың қолжетімділігін, сонымен қатар, базар ғимаратының аумағына өрт сөндіру құралдарын жеткізу мүмкіндіктерін қарастыруды қамтамасыз етеді.

- санитарлық-гигиеналық талаптарды сақтай отырып, адам денсаулығының қауіпсіздігін сақтау (мысалы, құбырлардың, ауыз су бұрқақтарының болуы, тұрмыс қалдықтарын уақытында жою және т.б.), ол тұрғындар мен елді мекеннің санитарлық-эпидемиологиялық және экологиялық жайлылығын сақтауға мүмкіндік береді.

5.1.7 Базарлардың жобалануы мен салынуы оны пайдалану үрдісіндегі қауіпсіздікті қамтамасыз етуі қажет, оның ішінде, бақытсыз жағдайлар, токсиндік заттар мен газ қосылыстарының бөлінуі, судың ластануы не улануы, өңделген қатты және сұйық қалдықтарды дұрыс жоймауды туындататын қатерлерді қарастыру.

5.1.8 Базардағы сауда және қызмет көрсету заңды немесе жеке тұлғалармен бөлшектік және көтерме сауда түрінде, арнайы жабдықталған сауда қатарлары мен орындары, сонымен қатар, базар аумағында орналасқан дүкендер желісі, дүңгіршектер, шатырлар арқылы жүзеге асырылады.

5.1.9 Сауда базарларын пайдалану мемлекеттік бақылау органдарына сәйкес, бекітілген тәртіп бойынша, қолданыстағы нормативтік актілердің талаптарына сай жүргізіледі.

Нысанды пайдалануға беру туралы актіні бекітілген түрде әзірлегенше, базарды пайдалануға тиым салынады.

5.1.10 Базар аумағын тауарлық-салалық белгі бойынша аймақтандыру мен дербестендіру, сонымен қатар, базарда жүзеге асырылатын шарттардың көлемі мн сипаттамасына байланысты базар түрі қолданыстағы нормативтерге сәйкес базар әкімшілігімен анықталады.

5.1.11 Базарлар тауарлық дербестендіру бойынша жіктеледі:

- 1) азық-түліктік – азық-түліктік тауарларды сату бойынша;
- 2) азық-түліктік емес – өнеркәсіптік тауарлар, тұрмыстық техника және т.с.с. сату бойынша;
- 3) дербес – тауардың жекелеген түрлерін (автокөліктер, асыранды жануарлар) сату бойынша;
- 4) әмбебап – дербес сауда аймақтарында азық-түліктік және азық-түліктік емес тауарларды сату бойынша.

5.1.12 Базарлар мүгедектер және басқа да аз бейінді тұрғындар тобы үшін, олардың базар аумағында еш кедергісіз жайлы қозғалуы үшін тиміді болуын есепке ала отырып жобалануы және салынуы тиіс.

5.1.13 Базардағы сауда-саттық Қазақстан Республикасы және басқа да мемлекеттің заңды не жеке тұлғаларымен, азық-түліктік және өнеркәсіптік тауарларды арнайы жабдықталған сауда қатарлары мен орындарында сату жолымен жүзеге асырылады.

5.1.14 Базардың аумағы (оның ішінде, шаруашылық алаңдары, подъездік жолдар мен кіреберістер) бетондық, асфальттық берік немесе басқа да қатты жабындармен төселіп, жақын маңдағы аумақтардан жеке қоршауымен бөлінуі және екіден кем емес кіріп-шығар есіктері мен жаяу жүргіншілерге арналған жолдары болуы керек.

Базарды сумен қамтамасыз ету және кәріз жүйесі қолданыстағы инженерлік коммуникацияға немесе локальды ғимарат құрылысына қосу жолымен жүзеге асырылады.

Ғимараттар, құрылыстар және онда орналасқан аумақтар қуат, жылу, сумен және кәріз жүйесімен жабдықталуы тиіс.

5.1.15 Базардың аумағы келесі функционалдық аймақтардан тұруы керек:

1) саудалық – павильондар, шатырлар, дүңгіршектер, көшедегі далба дүкендер, сауда сөрелері, және тағы да басқа арнайы жабдықталған тауарды сатуды жүзеге асыру үшін базарды басқарушы компания тағайындаған сауда орындары, тұтынушыларға қосымша қызмет көрсететін орындар, оның ішінде, қоғамдық тамақтану кәсіпорындары мен дәретханаларды орналастыруға арналған аумақтар.

Сауда аймақтарының аумағы өткізетін тауарлар тобы бойынша бөлінуі тиіс. Сатылатын тауарлар тобы бойынша аймақтандыру кезінде санитарлық-эпидемиологиялық талаптар сақталуы қажет.

Автокөлік құралдарынан өнеркәсіптік өндеуден өтпеген ауылшаруашылық өнімдерін сатуды жүзеге асыруға бағытталған ауылшаруашылық базарында (ауылшаруашылық кооперативтерінде) ұйымдастырылған сауда орындары сауда орындарын беру туралы келісім жасалған тұлғалардың автокөліктеріне арналған тұрақтармен бірікпеуі керек;

2) әкімшілік-қоймалық – базар әкімшілігін орналастыру үшін тағайындалған ғимараттар мен құрылыстар; сонымен қатар, базар күзеті, ішкі істер органдары мен бақылау органдарының қызметкерлері үшін тағайындалған орындар, жұмыскерлерге арналған тұрмыстық бөлмелер (тамақ қабылдау бөлмесі, киім шешетін орын), базар қызметкерлері үшін дәретхана; алғашқы медициналық көмек көрсетілетін бекет; қойма орындары, тауарды қабылдау, сақтау және сатылымға дайындау орындары; ветеринарлық-санитарлық сараптау зертханасы (сатылымда жануар немесе өсімдік тектес тағамдық өнімдер болған жағдайда);

3) шаруашылық – сауда мүліктерін, жабдықтарын, санитарлық киімдерді сақтау мен жууға арналған орындар; жүк тасымалдау алаңдары, тауарды уақытша қою орындары; электроқалқандар; қоқыстар мен қалдықтарды жинауға арналған контейнерлік алаңдар; жобалық міндеттерге сай басқа да нысандар.

Қоқыс пен тағам қалдықтарын жинау үшін қақпақты жеке контейнерлер (немесе арнайы жабық құрылымдар) қарастырылған, олар қатты төсемелі алаңдарда;

4) сауда орындарын беру туралы келісім жүргізілген тұлғалардың, сатушы мен сатып алушылардың көлік құралдары үшін сауда орындарынан бөлек тұрған тұрақ. Автотұрақтағы көлік орындарының саны басқарушы компаниямен, базардағы сауда орындарының санына қарай анықталады.

5.1.16 Базардың функционалды сызбасын құрайтын элементтер бойынша тиімді көрсеткіштер жобалық құжаттаманы өңдеу үрдісінде сауда орындарының саны, базар түрі және жобалаудағы міндет талаптарына орай, есептік жолмен анықталады.

*5.1.17 Нарықтарда орналасқан ғимараттардың, құрылғылардың және құрылыстар мен олардағы үй-жайларының арасындағы ең аз арақашықтық Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2009 жылғы 16 қаңтардағы № 14 қаулысымен бекітілген «Өрт қауіпсіздігінің жалпы талаптары» техникалық регламенті талаптарымен және Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 14 қазандағы № 1077 қаулысымен бекітілген Өрт қауіпсіздігі қағидаларымен анықталады (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 07.08.2018 ж. №175-НҚ бұйрық*).

ҚР ҚН 3.02-23-2013*

5.1.18 Сауда орындарын ұйымдастыру, сонымен қатар, сауда орындары арасындағы арақашықтық тұтынушылар мен қызметкерлердің қауіпсіз қозғалуын, тауарлар және ыдыстармен бірге еркін жүріп, тұруын, сондай ақ өндірістік жабдықтарды жөндеу мен жуу, техникалық қызмет көрсетуді қамтамасыз етуі керек. Сауда орындары заңнамада көрсетілген жағдайларда пайдалану үшін бақылау-кассалық техниканы тоққа қосу мақсатында электр тоғымен жабдықталған болуы керек.

Сауда жабдықтары өрт орын алған кезде адамдарды қауіпсіз жерге көшіруге арналған эвакуациялық шығар есіктерге еркін өтетін жолдарды есепке ала отырып құрылуы қажет.

5.1.19 Дәретханалар сауда орындарынан санитарлық нормаларға сәйкес қашықтықта орналасуы тиіс. Дәретханалардағы есептік орындар саны әр 50 сауда орынына бірден кем болмауы қажет. Қызметкерлер мен тұтынушылар үшін дәретханалар бөлек болғаны абзал.

5.1.20 Азық-түліктік және азық-түліктік емес тауарлар үшін қоймалар әр бөлек орналасуы керек. Тағам өнімдерін сақтау мен сатуға дайындауға арналған орындар оларды тиейтін орындарға жақын болуы және ол адамдар өтетін жол болмауы тиіс.

5.1.21 Ветеринарлық-санитарлық сараптама зертханасы базар ғимаратында немесе базардың кірер есігіне жақын жеке ғимаратта орналасады, онда сараптамаға салынатын тағам өнімдері түсіріледі.

Ветеринарлық-санитарлық сараптама зертханаларының үй-жайларын азық-түлік базарында жоспарлау ветеринарлық-санитарлық сараптама жүргізу үшін өнімнің зертханаға түсу ағындарының түйілісуі мен оның ары қарай жүзеге асыру үшін сауда аймағына шығуын болдырмай, технологиялық процестің ағындылығын қамтамасыз етуі керек.

5.2 Базарларды жобалаудың талаптары

5.2.1 Базарларды жобалау, салу мен қайта өңдеу Қазақстан Республикасы нормативті-техникалық құжаттары мен заңнамалық актілерінде, оның ішінде, санитарлық ережелер, қолданыстағы қала құрылысы құжаттары мен құрылыс нормалары сынды нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік-техникалық құжаттарда қарастырылған талаптарды сақтай отырып, мемлекеттік бақылау органдарымен келісілген түрде жүргізіледі.

5.2.2 Жобалауға дейінгі кезеңдердің бастапқы мәліметтерінің құрамына кіреді: базарларды жобалау үшін инженерлік ізденіс жұмыстарын жүргізу міндеттері, нысанды орналастыру орынын жергілікті өкілетті органдармен алдын ала келісілген түрде шешу, қолданыстағы нормативтік құжаттарға сай орынды таңдау үшін қажетті материалдар мен құжаттарды ұсыну.

5.2.3 Базарларды жобалау үшін инженерлік ізденіс жұмыстары арнайы жобалық-ізденістік ұйымдармен орындалуы қажет.

5.2.4 Жобалық құжаттаманы өңдеу кезеңінде базарларды жобалау үшін бастапқы мәлімет болып табылады: базарларды жобалау міндеттері, нормативтік құқықтық құжаттардың талаптарын есепке ала отырып, қолданыстағы заңнамалық актілер мен нормативтік-құқықтық құжаттармен анықталған қажетті материалдар мен құжаттарды жобалауға ұсыну.

5.2.5 Бастапқы мәліметтерді дайындау мен өңдеудің құрамы мен реті және сәулеттік-жоспарлық міндеттермен сәйкестендірілген жобалық сметалық құжаттамаға қойылатын техникалық талаптар нысанды жобалау міндеттерімен анықталып, нақтыланады.

Жобалау міндеттері талап етілетін техникалық-экономикалық көрсеткіштер мен базар ерекшеліктерінің, сонымен қатар, көлемдік-жоспарлық шешімдердің техникалық талаптарына сәйкес көрсеткіштерді есепке ала отырып құрылады.

5.2.6 Жобалау міндеттерімен, сәулеттік-жоспарлық міндеттермен, басқа да бастапқы мәліметтермен және техникалық шарттарға сай өңделген және келісілген жоалық құжаттама сараптаманың оң қорытындысының негізінде мемлекеттік нормативтік құжаттамаларда бекітілген талаптарға сай және бекітілген заңнамаға сәйкес нақтылануға жіберіледі.

5.2.7 Базарлардың жер телімдерінің өлшемін сәулеттік талаптарға, құрылыс нормалары мен ережелеріне, қамтамасыз етудің есептік көрсеткіштеріне сәйкес жобалық шешіммен анықтау қажет.

5.2.8 Адамдарға ыңғайлы жағдайды құру үшін базар аумағында жеңіл автокөліктерді уақытша сақтау орындарын қарастыру керек.

5.2.9 Базарларды ондағы тауарлардың орналасуы және келісім көлемі мен оны жүзеге асыру әдістері, яғни, бөлшектік, көтерме сауда түрлерін есепке ала отырып жобалау қажет.

Көлемдік-жоспарлық және құрылымдық шешімдердің түрлері бойынша базарлар – ашық, жабық және аралас болып жобаланады.

5.2.10 Жабық және аралас базарлар аз қабатты, ерекшеліктері бойынша бөлінген павильондардан тұрады.

5.2.11 Автотұрақтарды тұрғындардың қажеттілігін есепке ала отырып жобалау керек.

*5.2.12 Сауда алаңы 3500 м² және одан да жоғары нарықтар өрт техникасымен жабдықталған стационарлық өрт постысы бар базарларды қоспағанда, өрт депосының қызмет көрсету радиусында 3 км артық емес қашықтықта жобалауға және орналастыруға жатады. Өрт машиналарының саны, өрт постысының саны, өрт постысы жұмыскерлерінің саны Мемлекеттік емес өртке қарсы қызметтердің қызметін жүзеге асыру қағидаларымен реттеледі *(Толықтырылды – ҚТҮКШК 07.08.2018 ж. №175-НҚ бұйрық)*.

*5.2.13 Нарықтарды жобалау кезінде терроризмге қарсы қорғау жүйесін Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 3 сәуірдегі № 191 қаулысымен белгіленген талаптарға сәйкес көздеу қажет *(Толықтырылды – ҚТҮКШК 15.11.2018 ж. №235-НҚ бұйрық)*.

5.3 Базарлардың көлемдік-жоспарлық және құрылымдық шешімдері

5.3.1 Базарлардың көлемдік-жоспарлық және құрылымдық шешімдері таңдалған базар түріне тәуелді.

5.3.2 Ашық базарлар, саудалық бөліктерге бөлінген сауда аймақтарына ие болуы тиіс.

5.3.3 Сауда үстелдері, сөрелер, жаймалар жанбайтын материалдардан жасалып, олардың үстіне сол жанбайтын материалдан дайындалған қалқалар орнатылуы қажет.

Қалқалар қысым әсер еткен жағдайда элементтердің бұзылмауын қамтамасыз ететін берік металл түзілістерінен жасалуы мүмкін.

ҚР ҚН 3.02-23-2013*

Қалқа жабынының торламасын оттан қорғайтын құраммен өңделген ағаштан жасауға рұқсат етіледі.

Сауда қатарлары арасындағы ашық өтетін жолдарды қағазбен, матамен, қабықшамен жабуға тиым салынады.

5.3.4 Жабық қоймалар жеңіл жанбайтын материалдан дайындалған тауарларды сақтау үшін салынады жанбайтын материалдан жасалған қоршаулармен бөліктерге бөлінеді.

5.3.5 Ашық базарлардың павильондары сауда залдарындағы тауарлардың сауда саттығын ұйымдастыруға арналған жеке ғимараттарда орналасады. Ашық базарлардың павильондарда жабық базарлармен салыстырғанда қоймалар мен сақтау камералары болмайды.

Павильондарды басқа мақсатта салынған ғимарат бөлігінде немесе олардың жанындағы құрылыста орналастыруға рұқсат етілмейді.

5.3.6 Ашық базарлардағы павильондардың құрылысы қолданыстағы нормативтік құжаттарға, оның ішінде санитарлық ережелерге сай арнайы өңделген жобалар бойынша жүзеге асуы қажет.

*5.3.7 Жанатын сұйықтықтарға, газдар сығымдалған дезодаранттарға арналған павильондар және киоскілер I, II, IIIа отқа төзімділігіне сәйкес келуі тиіс (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 07.08.2018 ж. №175-НҚ бұйрық*).

5.3.8 Дүңгіршектер жанбайтын құрылыс материалдарынан салынады.

5.3.9 Жабық базарлардың жобалық және құрылыстық шешімдері оны пайдаланудағы механикалық және өрт қауіпсіздігін адамдардың денсаулығын қорғау шаралары мен санитарлық-гигиеналық талаптарды сақтай отырып, қамтамасыз етуі керек.

Жабық базарлар сауда саттық үшін ыңғайлы шарттарды құру үшін сауда залдары, санитарлық-тұрмыстық орындар, қоймалар, шаруашылық орындар, қызмет көрсетушілерге арналған орындар, инженерлік желілер, күзет және қорғаныс жүйесімен бірге жобаланып, салынуы тиіс.

Жанатын тауарлар немесе жанбайтын тауарларды жанатын қамтамада нарықтың сыртқы жабылмалы қабырғасына өртке қарсы қалқалаулардан сауда залынан 250 шаршы метрді 1-түрінен бөліп орналастырады.

*5.3.10 Отқа төзімділік дәрежесін қоспағанда, өрт қарсылығының барлық деңгейлеріндегі ғимараттарда сауда залдарының, басқа бөлмелердің және эвакуациялық жолдардың ішкі әрленуі жанғыш емес материалдардан жасалуы керек (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 07.08.2018 ж. №175-НҚ бұйрық*).

5.3.11 Эвакуациялық жолдардың саны, олардың мөлшері, жарықтандыру әне түтін бапауды қамтамасыз ету шарттары, сонымен қатар, эвакуациялық жолдардың ұзақтығы құрылыстық жобалаудың өрт сөндіру нормаларына сәйкес келуі қажет.

5.3.12 Эвакуациялық шығу жолдарының барлық есіктері ғимараттан шығу жағына еркін ашылуы тиісті.

*5.3.13 Эвакуациялық маршруттар мен шығулар «Өрт қауіпсіздігіне қойылатын жалпы талаптар» техникалық регламентінің талаптарына сәйкес келуі қажет (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 07.08.2018 ж. №175-НҚ бұйрық*).

5.3.14 Жабық базарларда электр қуаты сөнген жағдайда қызмет көрсетуші адамдарда электрлік фонарлар болуы міндетті. Фонарлардың санын басшылық анықтайды, ол кезекші адамдардың болуына, ғимараттағы адамдар санына қарай, бірақ, апатты

жарықтандыру қарастырылмаған болса, әр кезекші жұмыскерге бір фонарьдан келетіндей етіп белгіленеді.

5.3.15 Автобазарларда тиым салынады:

- нормадан асатын көлемде көлік құралдарын кіргізу, олардың орналасу тәртібін, автокөліктер арасындағы арақашықтықты бұзу, шығатын қақпалар пен өтетін жолдарды жабуға;
- ТТС мен ЖС пайдалана отырып жөндеу, дәнекерлеу, бояу жұмыстарын жүргізу, сонымен қатар, детальдарды жууға;
- көлік құралдарының жанармайлық бактарын ашық және май мен жанармайға толы күйде ұстауға;
- көлік құралдарын жанармайға толтыру немесе одан жанармайды ағызып алуға;
- аккумуляторларды тікелей көлік құралдарынан қуаттауға;
- қозғалтқыштарды ашық отпен қыздыруға (алау, шырақ, дәнекерлейтін лампы), жарықтандыру үшін ашық от көздерін пайдалануға.

5.4 Санитарлық-эпидемиологиялық талаптар

*5.4.1 Базарларды жобалау, салу мен реконструкциялау нормативтік құқықтық актілердің және нормативтік-техникалық құжаттардың талаптарын сақтай отырып әзірленген жобалар бойынша, оның ішінде «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне сәйкес әзірленген санитарлық ережелер бойынша жүргізіледі (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 15.11.2018 ж. №235-НҚ бұйрық*).

5.4.2 Адамдардың денсаулы, жануарлар мен қоршаған ортаның қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін пайдалану үрдісінде базардың құрылыстық нысандары базардың санитарлық-эпидемиологиялық саулығын реттеу құрылыстың жобалық құжаттамасында рұқсат етілмейтін факторларды жою арқылы қамтамасыз ететіндей жобалануы және салынуы тиіс, аталмыш факторларға:

- 1) токсинді заттардың бөлінуі;
- 2) ауада қауіпті қатты заттар мен газ қосылыстарының болуы;
- 3) сәулеленудің қауіпті деңгейі;
- 4) су мен топырақтың ластануы немесе улануы;
- 5) өңделген суды, түтінді, қатты және сұйық қалдықтарды дұрыс жоймау;
- 6) атмосфералық жауын шашын салдарынан немесе су құбырлар жүйесінің бұзылуынан құрылыс алаңының бөліктерінде ылғалдың іркілуі.

5.4.3 Қоқыстарды жинау үшін қатты жабынды алаңдарда бекітілген әрі үш жағынан қоршалған арнайы контейнерлерді пайдалану қажет. Қоршаудың биіктігі орнатылған контейнер биіктігінен аспауы керек.

5.4.4 Барлық базар түрлерінің аумағында, сауда залдарында, шаруашылық және тұрмыстық орындарда қызметкерлер мен тұтынушылар үшін инженерлік су құбырлары мен кәріз жүйесіне қосылған дәретханалар болуы міндетті, есепті орындар саны әр 50 сауда орынына бір орыннан кем болмауы керек.

Базарды орталық кәріз жүйесі қосудың техникалық мүмкіндіктері болмаған жағдайда, сәулет және қала салу органдары мен санитарлық-эпидемиологиялық бақылаудың мемлекеттік мекемелерінің келісімі бойынша тағам өнімдері сатылатын, су

ҚР ҚН 3.02-23-2013*

құдығы бар, қазылған түрдегі аулалық дәретхананы салуға рұқсат етіледі. Тұрмыстық-шаруашылық ағынды суларды жою арнайы жабдықталған көлікпен, көлемінің 2/3 бөлігі толатындай етіп жүзеге асырылады. Дәретханалар ыңғайлы еркін жолға және олардың орналасқан жері туралы анық нұсқаулықтарға ие болуы керек.

5.4.5 Тұтынушылар мен қызметкерлер үшін базар аумағында қолды, тауарлық мүлігі, жемістер мен көкөністерді жууға арналған құрылғылар орнатылуы керек.

Санитарлық бұрыштар мен қолжуғыштар іске жарамды, таза болуы және күн сайын залалсыздандырылып тұруы керек. Санитарлық бұрыштарда жұмыс жасайтын жұмыскерге базардағы басқа қызмет түрлерімен айналысуға тиым салынады.

5.4.6 Жабық базарлар мен павильондарда, оның ішінде, сауда залдарында, сонымен қатар, қосалқы бөлмелер мен қызметтік-тұрмыстық орындарда қуат көзін үнемдеу талаптарын есепке ала отырып, табиғи, жасанды немесе біріккен жарықтандыру түрі қолданылады.

5.4.7 Жертөле және астыңғы қабаттарда сауда бөлімшелерін орналастыруда аумақтың ыңғайлы жарықтық және температуралық-ылғалдық режимі мен қауіпсіздігін қамтамасыз ететін инженерлік-техникалық шараларды қарастыру қажет.

5.4.8 Ылғалды режимдегі қабырғалар суға төзімді әрлеу құралдары, ал мұздатқыш камераларда тұтас биіктікті алатын қаптамалар болуы керек. Базар ғимаратында құрылыстық және бөлшектік материалдарды, сонымен қатар, гигиеналық сертификаты бар және атмосфералық ауаны ластаушы әрі адамдардың денсаулығы үшін зиян улаушы заттарды бөлетін қайнаркөз болып табылмайтын жабыдықтарды пайдалану керек.

5.4.9 Түзіліс элементтерін, оларды біріктіретін бұрыштарды, сонымен қатар, желдеткіш торларды жобалау кезінде аумақты паразитті жануарлар мен шыбын-шіркейлерден қорғау талаптарын есепке алу қажет.

5.4.10 Жабық базарлар мен павильондардағы құрылыстық түзілістердің дыбыстық изоляциясы мен виброизоляциясы шудан қорғау бойынша қолданыстағы нормативтік құжаттардың талаптарына сәйкес келуі және де адамдар үнемі болатын орындарда (жұмыс істейтін және мекендейтін) қалыпты акустикалық көрсеткіштерді қамтамасыз етуі қажет.

5.4.11 Базарларды сумен қамтамасыз ету және ондағы кәріз жүйесі қолданыстағы нормативтік құжаттарға сай жүзеге асырылады.

Суық және ыстық сумен қамтамасыз ету жүйесі Қазақстан Республикасы Үкіметімен бекітілген санитарлық ережелерге сәйкес судың берілуін қамтамасыз етуі қажет.

Суды бұру жүйесі ағынды сулардың қауіпсіз бұрылуын қамтамасыз етуі тиіс. Санитарлық-техникалық желілер, құрылғылар мен құралдар іске жарамды күйде тұруы қажет.

Су құбыры болмаған жағдайда базарлар жергілікті су қоймалары арқылы сумен қамтамасыз етіліп отыруы тиіс, егер олар жоқ болса, су арнайы автокөлікпен жеткізілуі керек. Азық-түліктік базарлар сумен үздіксіз және барлығына жетерліктей деңгейде қамтамасыз етіліп отыруы тиіс.

Шаруашылық-ауыз су мақсаты үшін судың сапасы қолданыстағы стандарттардың талаптарына жауап беруі керек.

5.4.12 Базардың барлық кәсіпорындары мен аумақтары қолданыстағы ҚНЖЕ талаптарына сай жарықтандырылуы қажет. Табиғи және жасанды жарықтандыру деңгейлері, сонымен қатар, жұмыс орнының ауасындағы зиянды заттардың көлемі

Қазақстан Республикасы Үкіметімен бекітілген санитарлық ережелерге сай болуы керек. Үкіметімен бекітілген санитарлық ережелерге сәйкес, жоғары дәрежелі шу, діріл, ультракүлгін, инфрақызыл және электромагнитті сәулеленудің қайнаркөзі болып табылатын жабдықтарды пайдалануға тиым салынады.

5.4.13 Жабық базарлар, жәрмеңкелер, павильондарда жылу, желдету және ауаны тазарту жүйесін жобалауды қолданыстағы нормативтік құжаттарға сай жүргізу керек.

Елді мекенде орталықтандырылған жылу жүйесі болмаған жағдайда стационарлық нысандарда жергілікті жылу жүйесі (пештер, қазандық) қарастырылуы тиіс.

5.4.14 Адамдар үнемі жүретін орындарда табиғи желдету мен табиғи жарықтандыру жүйесі болғаны дұрыс.

Жертөле және астыңғы қабаттарда орналасқан және жабық базарлар дәлізінен табиғи жарықтандырыла алмайтын павильондарда оның аумағына тәуелсіз түрде ауа тартқыш желдету жүйесі қарастырылуы керек.

5.4.15 Жабық базарлардың сауда залдарында, павильондарында табиғи және жасанды желдету жүйесі қарастырылуы қажет.

5.4.16 Сақтау камералары (қоймалар) орындарында, ережеге сай, жеке каналдары бар ауа тартқыш желдету жүйесі орнатылады.

Қоймалар мен қосалқы бөлмелердегі механикалық сипаттағы ауа тартқыш желдеткіші бар жалпы айырбастау жүйелерін осы аумақтағы қабырғалардың түйіскен орындарында отты ұстап тұрушы клапандарды орнату кезінде жобалау қажет.

5.4.17 Жабық базарлардың сауда залдарында, павильондарында, ережеге сәйкес, қосалқы желдетумен біріккен ауалық жылу құрылғыларын және жанама орындарда орталықтанған су жылу жүйесін қарастыру керек.

5.4.18 Елді мекендерде орналасқан дүңгіршектердің жылу жүйесін электрлік (майлы радиатор, жылытушы панельдерді қолдану) немесе сулы сипаттағы заттармен қамтамасыз етуге болады.

5.4.19 Тағамдар мен жануарлық сипаттағы шикізаттардың ветеринарлық-санитарлық сараптамасын жүргізу үшін базарда ветеринарлық-санитарлық зертхана жұмыс жасауы керек. Базарда ветеринарлық-санитарлық сараптама жүргізу ветеринария саласындағы мемлекеттік өкілетті органдармен анықталады. Зертхананың техникалық құзыреттілігі Қазақстан Республикасының заңнамасына сай нақтыланады.

6 БАЗАРЛАРДЫҢ ӨРТ ҚАУІПСІЗДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ

6.1 Жалпы ережелер

6.1.1 Барлық мемлекеттік билік органдары үшін, жергілікті өкілетті және орындаушы органдары, жергілікті басқарушы органдар, кәсіпорындар, мекемелер мен ұйымдар, заңды тұлғалар (жеке меншік формасына, қызмет түрі мен меншік мүлкіне қарамастан), олардың қызметтік тұлғалары, Қазақстан Республикасының азаматтары, шетел азаматтары және азаматтығы жоқ тұлғалар үшін өрт қауіпсіздігінің бұл талаптары орындауға міндетті болып табылады.

*6.1.2 Нарықта өрт туындаған жағдайда адамдардың қауіпсіздігі қамтамасыз етілуге, сондай-ақ объектінің бастығы бекітетін әрбір павильон, алаң, киоск және т.б. үшін өрт қауіпсіздігі бойынша нұсқаулар әзірленуге тиіс.

ҚР ҚН 3.02-23-2013*

Өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша жауапкершілік:

- тұтастай алғанда нарық, оның құрылымдық бөлімшелері нарықтың меншік иелеріне (басқарма басшыларына) жүктеледі;

- жеке ғимараттар, құрылыстар, үй-жайлар, электр желілері және сол сияқтылар әкімшілік басшысы өзінің бұйрығымен айқындайтын және тағайындайтын адамдар басқарады, жауапты адамдар бұйрықпен қол қойып танысады;

- аумақты, ғимараттарды, павильондарды, үй-жайларды, киосктерді жалдаған кезде жалдау шартында өзгеше көзделмесе, жауапкершілік жалға алушыларға жүктеледі (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 07.08.2018 ж. №175-НҚ бұйрық*).

*6.1.3 Меншік нысанына қарамастан базар иелері «Өрт қауіпсіздігіне қойылатын жалпы талаптар» техникалық регламентінде белгіленген өрт қауіпсіздігі талаптарын сақтауға міндетті (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 07.08.2018 ж. №175-НҚ бұйрық*).

6.1.4 Жұмысқа алынып жатқан және жұмыс істеп жүрген жұмыскерлер базардағы бекітілген өрт сөндіру режимін сақтау нұсқаулығын меңгеруі тиіс. Бір жыл өткен соң, сонымен қатар, базардың ерекшелігі өзгерген кезде, нұсқаулық жұмыстары қайта жүргізіледі немесе өрт-техникалық минимум бойынша сабақтар ұйымдастырылады.

6.1.5 Құрылыстар мен ғимараттар, ағаштар қабаты, ара материалдары және басқа да материалдар арасындағы өрт сөндіру бөліктерін жабдықтар, мүліктер, көлік тұрағына арналған ыдыстарды сақтайтын қойма ретінде пайдалануға рұқсат жоқ.

*6.1.6 Нарықтар және олардың құрамына кіретін павильондар, ғимараттар, құрылыстар және киоскілер (контейнерлер) «Өрт қауіпсіздігіне қойылатын жалпы талаптар» техникалық регламентінің талаптарына сәйкес сыртқы өртке қарсы сумен жабдықтау көздерімен, бастапқы өрт сөндіру құралдарымен, өрт сөндіру қызметін және өрт сөндіру автоматизациясымен жабдықталған болуы тиіс (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 07.08.2018 ж. №175-НҚ бұйрық*).

6.1.7 Базардағы өрт сөндіру жүйелері мен құрылғылары (түтінге қарсы қорғаныс, өрт сөндірудің автоматты құралдары, өртке қарсы сумен жарақтандыру жүйесі, өрт сөндіру есіктері, қақпақтар, өрт сөндіру қабырғалары мен қоршауларындағы басқа да қорғаныстық құрылғылар) әрқашан жарамды күйде тұруы қажет. Өрт сөндіру немесе түтінге қарсы есіктердің (құрылғылардың) қалыпты жабылуына кедергі келтіретін қандай да бір құралдарды орнатуға тиым салынады.

6.1.8 Базар, павильондар мен ғимараттар аумағында тиым салынады:

- астыңғы және жертіле қабаттарында ТТС мен ЖС, оқ дәрілерді, жарылғыш және пиротехникалық заттарды, газды баллондарды, аэрозольды қаптамадағы тауарларды, целлулоидты және басқа да жарылғыш заттар мен материалдарды сақтауға және қолдануға;

- заттар мен материалдарды олардың өртке қауіпті физикалық-химиялық қасиеттерін (қышқылдануға, су тигенде өздігінен қызуға және тұтануға, ауамен әрекеттесуге қабілеттері), өрт сөндіруші заттармен сәйкестік белгілерін және біртектілігін есепке алмастан, сақтауға;

- тауарларды, жабдықтарды, жиһаздарды және басқа да заттарды сақтау үшін жертілелерді, техникалық қабаттарды, желдеткіш камераларын және басқа да техникалық орындарды қолдануға;

- лифтілік холлдарда қоймаларды, дүңгіршектерді, сөрелерді орналастыруға;

- эвакуация жолдарында сауда жасауға;

- жобада қарастырылған вестибюль, холлдар, дәліздер, тамбурлар мен баспалдақ алаңдарындағы есіктерді алып тастауға;

- тауарлармен, жиһаздармен, жабдықтармен және басқа да заттармен есіктерді, дәліздерді, және эвакуациялық баспалдақтарға шығар жолдарды жауып тастауға;
- аумақты жанармай, керосин және басқа та ТТС мен ЖС қолдану арқылы жинауға, сонымен қатар, мұз қатқан құбырларды дәнекерлегіштің не басқа да ашық отты пайдалану арқылы қыздыруға;
- терезелерде жабық торларды орнатуға;
- сауда залдарында тұтынушылар болған кезде отпен байланысты жұмыстар жүргізуге;
- өртке қауіпті тауарларды сататын бөлімдер мен секцияларды шығар есіктен, баспалдақ алаңынан және басқа да эвакуация жолдарынан арақашықтықта орналастыруға;
- эвакуация жолдарында және баспалдақ алаңдарында сағат жөндейтін, безендіруші және басқа да шеберхана түрлерін, сондай ақ, дәріханалық, газеттік, кітаптық дүңгіршектерді орналастыруға;
- сауда залдарында ауа шарларын үру үшін және басқа да мақсатта ГГ бар баллондарды орнатуға;
- баспалдақ алаңдарында, тамбурларда және басқа да эвакуация жолдарында сауда саттық жасап, ойын құрылғыларын орнатуға;
- баспалдақ алаңдарын және дәлізді қойма ретінде пайдаланып, алаңдарда тауарлар, жиһаздар және басқа да жанғыш материалдарды сақтауға.

6.1.9 Эвакуация жолдарында және сауда залындағы контейнерлерде жанғыш заттарды, қалдықтарды, ормаларды уақытша сақтауға тиым салынады. Олар күн сайын жинақталып, жойылып отыруы тиіс. Жанғыш ыдыстарды ғимарат терезесіне жақын сақтауға рұқсат берілмейді.

6.1.10 Терезе саңылаулары немесе түтінді жоятын шахталары жоқ орындарда жанғыш тауарлар мен жанғыш орамадағы жанбайтын тауарларды сақтауды ұйымдастыруға тиым салынады.

6.1.11 Әрқайсысы литр астам сыйымдылықтағы шыны ыдысқа құйылған тұрмыстық химия тауарларын, лактарды, бояуларды және басқа да ТТС мен ЖС сатуға, сонымен қатар, «өртке қауіпті», «оттың маңайында бүрікпеңіз» деген ескерту жазулары бар заттаңбасы жоқ өртке қауіпті тауарларды сатуға тиым салынады.

Өртке қауіпті тауарларды бөлшектеп өлшеу осы мақсатқа арналған арнайы орындарда жүргізілуі керек.

6.1.12 Оқ дәрілер және пиротехникалық өнімдер өрт сөндіру қоршауларымен бөлінген орындарда бекітілген металдан жасалған шкафтарда сақталуы керек. Аталмыш шкафтарды жертөле аумағында орналастыруға рұқсат берілмейді.

*6.1.13 Нарықтың ғимараттарында ішкі өтке қарсы су құбырлары Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 24 қыркүйекте бекітілген №1011 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі туралы ереженің 17-тармағының 12) тармақшасына сәйкес әзірленген және бекітілген ғимараттарды ішкі су құбырлары және кәріз жүйесі жөніндегі мемлекеттік нормативтің талаптарына сай қамтамасыз етілуі тиіс *(Толықтырылды – ҚТҰКШІК 07.08.2018 ж. №175-НҚ бұйрық)*.

6.2 Өрт дабылы, автоматты өрт сөндіру, өрт жайлы хабарлау

*6.2.1 Етті, балықты, жеміс-жидекті, көкөністерді (тұтанғыш емес қаптамада) сатуға, металл ыдыстарды, жанбайтын құрылыс материалдарын сақтауға және дайындауға

ҚР ҚН 3.02-23-2013*

арналған үй-жайлардың алаңдарын қоспағанда, барлық үй-жайлар автоматты өрт дабылымен (хабарлағыштармен) жабдықталуы тиіс (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 07.08.2018 ж. №175-НҚ бұйрық*).

*6.2.2 Автоматты өрт сөндіру қондырғыларымен мыналар жабдықталған болуы керек:

- алаңына қарамастан, жерасты ғимараттары мен үй-жайлар үшін барлық үй-жайлар;
- сауда алаңына қарамастан, сауда залын жертөле немесе жерасты қабаттарында орналастырған кезде бір қабатты және екі қабатты ғимараттар үшін барлық үй-жайлар;
- сауда алаңының көлеміне қарамастан, үш қабаттан немесе одан асатын ғимараттар үшін барлық үй-жайлар;
- жалпы алаңы 3500 м² және одан көп екі қабатты үйлер үшін барлық үй-жайлар;
- басқа мақсаттардағы ғимараттарға жапсарлас салынған жерасты қабаттарында орналасқан сауда алаңы 500 м² және одан көп сауда алаңы;
- алаңы 3500 м² және одан көп бір қабатты жабық нарықтар мен нарықтар (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 07.08.2018 ж. №175-НҚ бұйрық*).

6.2.3 (Алынып тасталды – *ҚТҮКШК 07.08.2018 ж. №175-НҚ бұйрық*)

6.2.4 Жабық базарлар, павильондар нормативтік құжаттардың талаптарына сәйкес орындалатын адамдарға өртті хабарлау жүйесімен жарақтандырылуы қажет.

6.2.5 Нормалар мен ережелерде көрсетілген жағдайлардан басқа кездерде құрылғылардың автоматты түрден қолмен іске қосуға ауыстыруға тиым салынады.

6.2.6 Механикалық бүліну қаупі бар орындарда су шашатын құрылғылардың суландырғышын жылудың таралуына әсер етпейтін және суландыру картасын өзгертпейтін берік қоршаулармен қорғау қажет.

Жасырын немесе жұмыс істемейтін суландырғыштарды айырбастауға рұқсат етілмейді.

6.2.7 Өртті хабарлау жүйесі эвакуация жоспарына сәйкес дабылдардың бір мезгілде барлық базар аумағына және оның жекелей бөлімдеріне (қабаттар, секциялар, павильондар) таралуын қамтамасыз етуі қажет.

6.3 Ғимараттар мен құрылыстардан адамдарды қауіпсіз жерге көшіру

6.3.1 Эвакуациялық шығар есіктер базар аумағында және ішінде жүрген барлық адамдардың қауіпсіз жерге көшірілуін қамтамасыз етуі керек.

6.3.2 Эвакуациялық кіру және шығу жолдарын пайдалану кезінде өрт қауіпсіздігі бойынша нормативтік құжаттардың талаптары мен жобалық шешімдерін сақтау қажет (оның ішінде, эвакуациялық кіру және шығу жолдарын жарықтандыру, олардың саны, мөлшері, көлемдік-жоспарлық шешімдері, сонымен қатар, эвакуациялық жолдарда өрт қауіпсіздігі белгілерінің болуы).

6.3.3 Ашық базарлардың сауда залынан екіден кем емес әр жерде орналасқан тікелей сыртқа шығатын эвакуациялық есіктер немесе жабық баспалдақ торлары қарастырылуы керек. эвакуациялық шығу жолдарын жүк тиеу бөлмелеріне орналастыруға болмайды.

6.3.4 Эвакуация жолындағы есіктер еркін және ғимараттан шығу бағытында ашылуы керек.

6.3.5 Эвакуациялық шығу жолдары есіктеріндегі ілмектер ғимарат (құрылыс) ішіндегі адамдалға ілмекті ішінен кілтсіз еркін ашуға мүмкіндік беруі тиіс.

6.3.6 Эвакуация жолдарында пайдаланылатын өрт қауіпсіздігінің электр желісінен және дербес қоректенетін көлемді өздігінен жанатын белгілері (оның ішінде «Эвакуациялық (қосымша) шығу», «эвакуациялық шығу есігі» жарық нұсқауыштары) үнемі пайдалануға жарамды және қосулы күйде болуы керек. Көрсеткіштер, демонстрациялық, көрмелік және басқа да залдарда оларды тек адамдар көп жиналатын шаралар жүргізу кезінде ғана қосуға болады. Эвакуациялық жарықтандыру жұмыс жарықтандырудың электрлік қорегі тоқталғаннан кейін автоматты түрде қосылауы керек.

6.3.7 Ғимаратта технологиялық жабдықтарды орналастырғанда әдетте жобалау нормаларына сәйкес баспалдақ торларына және басқа эвакуациялық есіктерге эвакуациялық жолдар қалдырылады.

6.3.8 Халыққа өрт туралы хабар берудің техникалық құралдары қажет емес ғимараттар мен павильондарда базар басшысы адамдарға өрт туралы хабар беру тәртібін наықтап, оған жауапты тұлға тағайындауы керек.

6.3.9 «Шығу» жарық көрсеткіштері үнемі іске жарамды және қосулы күйде болуы керек.

6.3.10 Эвакуациялық кіру және шығу жолдарын пайдалану барысында рұқсат етілмейді:

1) эвакуациялық жолдарға (оның ішінде өткелдерді, дәліздерді, тамбурларды, галереяларды, лифтілік холлдарды, баспалдақ алаңдарын, баспалдақтар маршын, есіктерді, эвакуациялық люктерді) әртүрлі материалдармен, өнімдермен, жабдықтармен, өндірістік қалдықтармен, қоқыстармен және басқа да заттарды) және эвакуациялық жолдардың есігін бітеуге;

2) шығар есіктердің тамбурларында киім ілгіштерді орнатып, сонымен қатар ол жерде материалдар мен мүліктерді уақытша болса да сақтауға;

3) эвакуация жолдарында табалдырық, қозғалмалы және жоғары-төмен ашылатын есіктер мен дуалдар, айналмалы есіктер мен турникеттер, сонымен қатар, адамдардың еркін көшірілуіне кедергі келтіретін басқа да құрылғылар орнатуға;

4) эвакуация жолдарындағы баспалдақ алаңдары мен сатыларды, қабырға мен төбелерді бояу, тегістеу және жөндеу үшін жанғыш заттарды қолдануға (V деңгейлі отқа төзімділігі бар ғимараттардан басқа);

5) баспалдақ алаңдары, дәліздер, холлдар мен тамбурлардағы өздігінен жабылатын есіктерді ашық күйде қалдырып, бекіту немесе оларды алып тастауға;

6) түтін баспайтын баспалдақ алаңдары мен таза ауа аймақтарындағы терезеперделерін жабу немесе шынылауға;

7) әйнекті есіктер мен фрамугалардағы арматураллық шыныны қарапайым шыныға ауыстыруға.

7 АЗ БЕЙІНДІ ТҰРҒЫНДАР ТОБЫНЫҢ ҚОЛЖЕТІМДІЛІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ

7.1 Аз бейінді тұтынушылар тобы (тұтынушылар, келушілер) үшін қолжетімді базарларды жобалау кезінде сәулеттік ортаны қалыптастыруға қойылатын талаптарды, жеке базар түрлеріне, оның ішінде азық-түліктік және азық-түліктік емес базарларға қойылатын арнайы талаптарды есепке алу керек.

7.2 . Аз бейінді тұрғындар тобы үшін қолжетімділікті есепке ала отырып базарларды жобалау мен салу ҚАЗ 3.01-05-2001 және ҚР ҚЕ 3.06-15-2005 талаптарына сүйене отырып жасалуы қажет.

ҚР ҚН 3.02-23-2013*

7.3 Аз бейінді тұтынушылар тобы (тұтынушылар, келушілер) үшін қолжетімді базарларды жобалау кезінде сәулеттік ортаны қалыптастыруға қойылатын талаптарды, жеке базар түрлеріне қойылатын арнайы талаптарды есепке алу керек.

7.4 Базар маңында орналасқан автотұрақтардағы мүгедектердің жеке көліктері үшін аз бейінді тұрғындар тобына қызмет көрсететін павильондар мен бөлімдерді арнайы орындардан бөліп ерекшелеп қою керек.

7.5 Мүгедектер үшін қолжетімді сауда залдарында жабдықтардың орналасуы мен жинақталуы кресло-жеңіл арбада өзі немесе басқалардың көмегімен қозғалатын, сонымен қатар, көзі көрмейтін мүгедектерге қызмет көрсету үшін ыңғайлы болуы керек. Үстелдер мен сауда сөрелерін еден деңгейінен 0,8 м аспайтын биіктікте орналастыру қажет. Сөрелердің максималды тереңдігі 0,5 м аспағаны дұрыс.

7.6 Сауда жабдықтары қатарларының арасындағы өтетін жолдар кезектесе орналастыру және қозғау кезінде олардың үлкендігі мен тауарларға қол жеткізу мүмкіндігіне орай анықталады.

8 ТӨТЕНШЕ ЖАҒДАЙДЫ ЕСКЕРТУ БОЙЫНША ТАЛАПТАР

8.1 Базарларды салу және қайта өңдеудің жобалық-сметалық құжаттамасының құрамында «Төтенше жағдайлардың алдын алудың инженерлік-техникалық шаралары» деген бөліп көрсетіліп, онда төтенше жағдай туындауының алдын алу және табиғи немесе техногенді сипаттағы төтенше жағдайлардан (ТЖ) адамдар мен нысандарды қорғау шаралары қарастырылуы қажет.

8.2 ТЖ қайнаркөздері ретінде осы саладағы нормативтік-техникалық және нормативтік құқықтық актілердің бастапқы мәліметтері мен талаптарына сәйкес қауіпті нысандардағы жобалық апаттармен қатар, іші және сыртқы апаттар да саналады.

8.3 Базарлар тектоникалық күйреу аймақтарында, жоғары деңгейлі су жиналу орындарында (жыраларда, су бөлімдерінің кездерінде) және басқа да қауіпті геологиялық үрдістер аймағында (көшкіндер, селдер, қар көшкіндері және т.б.) салынған жағдайда қорғаныс ғимаратына ие, немесе қолданыстағы нормативті құжаттарға сәйкес, осы үрдістерден базарлардың қорғалуын қамтамасыз ететін шараларды қарастыруы қажет.

9 ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ҚОРҒАУ ТАЛАПТАРЫ

9.1 Қоршаған ортаны қорғау шаралары мен техникалық шешімдері базарларда құрылыс және базарларды пайдалану үрдістерінде жүзеге асырылатын ҚНЖЕ 11-01-95 және Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық құжаттарының ережелеріне сәйкес орындалуы тиіс.

9.2 Заңнамалық актілердің талаптарын есепке алсақ, жаңа және қолданыстағы базарларды қайта өңдеу құрылыстары туралы шешім қабылдау кезіне экологиялық факторлар басты анықтаушы болып табылады.

Бұл факторлар жобалық шешімдерді қабылдау кезінде өңделетін құжаттамаға қатаң экологиялық талаптарды қарастырады және табиғи ресурстарды пайдалану сипаттарын бағалауды, нысанның қоршаған ортаның құрамдас бөліктеріне әсерін анықтауды, базарларды орналастырудың альтернативті нұсқаларын талдауды, сонымен қатар, базар салу мен оны пайдалануда экологиялық және әлеуметтік салдарларды салыстыра болжауды талап етеді.

9.3 Базарларды салу мен пайдалану атмосферада, су қоймаларында, су ағындарында, жер асты суларында шектен тыс ластануды тудырмауы және эрозиялық үрдістердің пайда болуы мен дамуын, басқа да жағымсыз құбылыстарды болдырмауы тиіс.

9.4 Аумақты құрылысқа айналдыру және жер асты байлықтарын қорғауды қоршаған ортаны қорғау саласындағы заңнамаларға сәйкес орындау керек.

9.5 Қоршаған ортаны қорғауға бағытталған және құрылыс үрдісінде жүзеге асырылатын шаралар мен техникалық шешімдерді басқару және бақылаудың мемлекеттік органдарымен келісілген түрде жүзеге асыру керек.

9.6 Базарларда жер бетіндегі су бұру, тазарту және шаруашылық-тұрмыстық ағынды сулар жүйесін базарды пайдалану және құрылыс үрдістерінде нормативті құжаттардың талаптарына сәйкес орындау керек.

9.7 Базар маңайында орналасқан өндіріс орындарынан бөлінетін адамдардың денсаулығы үшін қауіпті заттардан базар аумағын қорғауды қамтамасыз ету қажет.

ӘӨЖ 725.26/725.27

МСЖ 91.040.20

Негізгі сөздер: базар, жабық базар, павильон, көлемдік-жоспарлық шешім, дүңгіршектер, эвакуациялық шығу жолы, отқа төзімділік деңгейі, қалқалар, жабындар, өрт қауіпсіздігі, санитарлық-эпидемиологиялық талаптар, аз бейінді тұрғындар тобының қолжетімділігі, қоршаған ортаны қорғау.

СОДЕРЖАНИЕ

ВВЕДЕНИЕ.....	IV
1 ОБЛАСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ.....	1
2 НОРМАТИВНЫЕ ССЫЛКИ.....	1
3 ТЕРМИНЫ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ.....	2
4 ЦЕЛЬ И ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ.....	4
4.1 Цель нормативного документа.....	4
4.2 Функциональные требования.....	4
5 ТРЕБОВАНИЯ К РАБОЧИМ ХАРАКТЕРИСТИКАМ РЫНКОВ.....	5
5.1 Общие требования по обеспечению эксплуатационной безопасности и надежности рынков	5
5.2 Требования к проектированию рынков.....	8
5.3 Объемно-планировочные и конструктивные решения рынков.....	10
5.4 Санитарно-эпидемиологические требования.....	11
6 ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПОЖАРНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РЫНКОВ.....	14
6.1 Общие положения.....	14
6.2 Пожарная сигнализация, автоматическое пожаротушение, оповещение о пожаре.....	16
6.3 Эвакуация людей из зданий и сооружений.....	17
7 ОБЕСПЕЧЕНИЕ ДОСТУПНОСТИ МАЛОМОБИЛЬНЫХ ГРУПП НАСЕЛЕНИЯ.....	18
8 ТРЕБОВАНИЯ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ ЧРЕЗВЫЧАЙНОЙ СИТУАЦИИ.....	18
9 ТРЕБОВАНИЯ К ОХРАНЕ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ.....	19

ВВЕДЕНИЕ

Настоящие строительные нормы разработаны в рамках реформирования нормативно-технической базы строительной отрасли Республики Казахстан и направлены на установление обязательных нормативных требований по проектированию рынков с целью обеспечения безопасности эксплуатации рынков и защиты от негативных производственных и природных факторов, создания в зданиях и помещениях рынков благоприятного микроклимата и безопасной среды для здоровья и жизни людей и надлежащего хранения и сохранности материальных ценностей.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫС НОРМАЛАРЫ
СТРОИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**РЫНКИ****MARKETS**

Дата введения - 2015-07-01

1 ОБЛАСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ

1.1 Настоящие строительные нормы предназначены для применения при проектировании, новом строительстве, реконструкции рынков и эксплуатации их на территории Республики Казахстан.

Строительные нормы не распространяются на крытые торговые центры и комплексы.

1.2 При проектировании торговых павильонов рынков необходимо дополнительно руководствоваться другими нормативными документами, применительно к зданиям для предприятий торговли, в том числе, по обеспечению доступности зданий и помещений, где организуются рабочие места для маломобильных групп населения (инвалидов).

***2 НОРМАТИВНЫЕ ССЫЛКИ**

Для применения настоящих строительных норм необходимы следующие ссылочные нормативные документы:

Кодекс Республики Казахстан от 18 сентября 2009 года «О здоровье народа и системе здравоохранения».

Технический регламент «Требования к безопасности зданий и сооружений, строительных материалов и изделий», утвержденный постановлением Правительства Республики Казахстан от 17 ноября 2010 года № 1202.

Перечень объектов Республики Казахстан, уязвимых в террористическом отношении, утвержденный постановлением Правительства Республики Казахстан от 28 августа 2013 года № 876.

Требования к системе антитеррористической защиты объектов, уязвимых в террористическом отношении, утвержденные постановлением Правительства Республики Казахстан от 3 апреля 2015 года № 191.

Гигиенический норматив к физическим факторам, оказывающим воздействие на человека, утвержденный приказом Министра национальной экономики Республики Казахстан от 28 февраля 2015 года № 169.

Санитарные правила «Санитарно-эпидемиологические требования к водоисточникам, местам водозабора для хозяйственно-питьевых целей, хозяйственно-питьевому водоснабжению и местам культурно-бытового водопользования и безопасности водных объектов», утвержденные приказом Министра национальной экономики Республики Казахстан от 16 марта 2015 года № 209.

Издание официальное

Санитарные правила «Санитарно-эпидемиологические требования к объектам оптовой и розничной торговли пищевой продукцией», утвержденный приказом Министра здравоохранения Республики Казахстан от 31 мая 2017 года № 358.

Технический регламент «Общие требования к пожарной безопасности», утвержденный приказом Министра внутренних дел Республики Казахстан от 23 июня 2017 года № 439.

Санитарные правила «Санитарно-эпидемиологические требования к сбору, использованию, применению, обезвреживанию, транспортировке, хранению и захоронению отходов производства и потребления», утвержденные приказом Министра здравоохранения Республики Казахстан от 23 апреля 2018 года № 187.

Примечание - При пользовании настоящими строительными нормами целесообразно проверить действие ссылочных документов по информационным «Перечню нормативных правовых и нормативно-технических актов в сфере архитектуры, градостроительства и строительства, действующих на территории Республики Казахстан», «Указателю нормативных документов по стандартизации Республики Казахстан» и «Указателю межгосударственных нормативных документов», составляемых ежегодно по состоянию на текущий год.

(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 15.11.2018 г. №235-НК)

3 ТЕРМИНЫ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ

В настоящих строительных нормах применяются следующие термины с соответствующими определениями.

3.1 Авторынок: Наружная, огражденная площадка для хранения и реализации автомобилей.

3.2 Администрация рынка: Аппарат управления, созданный собственником (владельцем) рынка для непосредственного управления его деятельностью.

3.3 Гипермаркет: Магазин самообслуживания с универсальным ассортиментом продовольственных и непродовольственных товаров, преимущественно, повседневного спроса.

3.4 Доступные для маломобильных групп населения здания и сооружения: Здания и сооружения, в которых реализован комплекс архитектурно-планировочных, инженерно-технических, эргономических, конструкционных и организационных мероприятий, отвечающих нормативным требованиям по обеспечению доступности и безопасности маломобильных групп населения (МГН).

3.5 Здание: Искусственное строение, состоящее из несущих и ограждающих конструкций, образующих обязательный наземный замкнутый объем, в зависимости от функционального назначения используемое для проживания или пребывания людей, выполнения производственных процессов, а также размещения и хранения материальных ценностей. Здание может иметь подземную часть.

3.6 Киоск: Одноэтажное сооружение общей площадью до 20 м², предназначенное для оптовой или розничной торговли, осуществляемой без доступа покупателей внутрь сооружения.

3.7 Кладовая: Склад, в котором отсутствуют постоянные рабочие места.

3.8 Контроль: Процедура проверки на соответствие установленным требованиям.

3.9 Крытый рынок: Комплекс взаимосвязанных предприятий рыночной торговли с предприятиями розничной торговли и предприятиями общественного питания,

бытового и коммунального обслуживания.

3.10 Коэффициент установочной площади: Отношение площади, занятой торгово-технологическим оборудованием, к площади торгового зала.

3.11 Обращение строительной продукции на рынке: Перемещение строительной продукции от изготовителя к потребителю до момента ее применения на постоянной основе в качестве интегрированного элемента строительного объекта

3.12 Ответственный пользователь здания и сооружения: Физическое или юридическое лицо (собственники зданий и сооружений, за исключением собственников помещений (квартир), физические и юридические лица, управляющие объектами кондоминиума и иными объектами промышленного и гражданского назначения), ответственное за проведение контроля технического состояния, технического обслуживания и текущего ремонта здания и сооружения.

3.13 Основные эвакуационные проходы: Проходы в торговом зале между торговым оборудованием или отделами (секциями), непосредственно связанные с эвакуационными выходами из зала.

3.14 Павильон: Сооружение, предназначенное для оптовой или розничной торговли с обслуживанием покупателей внутри помещения.

3.15 Постоянное рабочее место: Место, где люди работают более 2 ч непрерывно или более 50% рабочего времени.

3.16 Помещение, не имеющее естественного освещения: Помещение, не имеющее окон или световых проемов в наружных ограждениях.

3.17 Пристроенный магазин: Магазин, ограждающая стена (или стены) которого являются общими или смежными со стенами жилого здания.

3.18 Рынок: Имущественный комплекс, предназначенный для осуществления деятельности по продаже товаров (выполнению работ, оказанию услуг) на основе цен, свободно определяемых непосредственно при заключении договоров розничной купли-продажи и договоров бытового подряда, и имеющий в своем составе торговые места.

3.19 Собственник (владелец) рынка: Это юридическое и/или физическое лицо с правом владения, пользования, распоряжения имуществом рынка с целью предоставления торговых мест и оказания других видов услуг для осуществления торговой деятельности, действующее в соответствии с законодательством Республики Казахстан.

3.20 Строительная документация: Система взаимоувязанных документов (включая предпроектную и проектную документацию, государственные и межгосударственные нормативные документы), необходимых для организации территорий, строительства (расширения, модернизации, технического перевооружения, реконструкции) объектов, а также организации строительства, инженерной подготовки территории, благоустройства, озеленения, внешнего оформления.

3.21 Строительная продукция: Строительные материалы, изделия и конструкции, промежуточный и (или) конечный результат архитектурной, градостроительной и (или) строительной деятельности.

3.22 Строительная конструкция: Постоянный элемент строительного объекта, изготовленный из строительных материалов и/или изделий.

3.23 Строительный материал: Строительная продукция природного происхождения или произведенная промышленным способом, предназначенная для изготовления строительных изделий и/или конструкций.

3.24 Тамбур: Проходное пространство между дверями, служащее для защиты от проникания холодного воздуха, дыма и запахов при входе в здание, лестничную клетку или другие помещения.

3.25 Торговый центр: Комплекс функционально и пространственно взаимосвязанных предприятий и учреждений: магазинов разных типов, а также предприятий питания, бытового и других видов обслуживания, размещенных на одной территории или в едином объеме.

3.26 Торговая площадь: Сумма площадей торговых залов, а также помещений и площадей для дополнительного обслуживания покупателей.

3.27 Универмаг: Магазин с универсальным ассортиментом непродовольственных товаров и отделом продовольственных товаров.

3.28 Универсам (супермаркет): Магазин самообслуживания с универсальным ассортиментом продовольственных товаров и ограниченным ассортиментом непродовольственных товаров повседневного спроса.

3.29 Этаж мансардный: Этаж, размещаемый внутри чердачного пространства.

3.30 Этаж надземный: Этаж при отметке пола помещений не ниже планировочной отметки земли.

3.31 Этажтехнический: Этаж для размещения инженерного оборудования и прокладки коммуникаций. Может быть расположен в нижней (техническое подполье), верхней (технический чердак) или в средней части здания.

3.32 Этаж цокольный: Этаж при отметке пола помещений ниже планировочной отметки земли на высоту не более половины высоты помещений.

3.33 Этаж подвальный: Этаж при отметке пола помещений ниже планировочной отметки земли более чем на половину высоты помещения.

***3.34 Открытый рынок:** Отведенная местным исполнительным органом территория с торговыми местами, предназначенная для оптовой и розничной торговли без навеса (покрытия) над проходами (*Дополнен – Приказ КДСиЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК*).

4 ЦЕЛЬ И ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ

4.1 Цель нормативного документа

Целью нормативного документа является обеспечение функционирования рынков с учетом соблюдения требований безопасности, эксплуатационной безопасности, надежности, экономичности и долговечности, а также противопожарных и санитарно-гигиенических требований, недопущения возникновения неприемлемых рисков причинения вреда здоровью и жизни людей, окружающей среде в соответствии с основными принципами Технического регламента «Требования к безопасности зданий и сооружений, строительных материалов и изделий»,

4.2 Функциональные требования

К функциональным требованиям рынков относятся:

а) обеспечение эксплуатационной безопасности и надежности, экономичности с учетом рационального их размещения, объемно-планировочных и конструктивно-

технологических решений, организации торговых мест;

б) обеспечение пожарной безопасности объекта- недопущение пожара; ограничение возгорания и распространения огня и дыма; создание условий для безопасной эвакуации людей с учетом особенностей групп населения в безопасную зону до нанесения вреда их жизни и здоровью вследствие воздействия опасных факторов пожара; сохранение несущей способности строительных конструкций на протяжении установленного строительными нормами времени; обеспечение доступа противопожарных подразделений и спасателей и возможность доставки средств пожаротушения во все помещения здания или сооружения рынков;

в) обеспечение безопасности для здоровья людей, животных и окружающей среды - исключение создания опасных санитарно-эпидемиологических и экологических условий, в том числе, в результате распространения токсичных веществ, опасных твердых частиц и газообразных примесей, возникновения опасного уровня радиации, загрязнения или отравления воды, неадекватного удаления отработанных твердых и жидких отходов;

г) обеспечение безопасности в процессе эксплуатации (использования) рынков посредством исключения рисков несчастных случаев, включая падение, столкновение, ожоги, удары электрическим током, травмы в результате взрывов, а также путем обеспечения доступности маломобильных групп населения.

*д) обеспечение антитеррористической безопасности на этапе проектирования по перечню объектов Республики Казахстан, уязвимых в террористическом отношении и принятия соответствующих мер согласно Требованиям к системе антитеррористической защиты объектов, уязвимых в террористическом отношении, утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 3 апреля 2015 года № 191 (*Дополнен – Приказ КДСиЖКХ от 15.11.2018 г. №235-НК*).

5 ТРЕБОВАНИЯ К РАБОЧИМ ХАРАКТЕРИСТИКАМ РЫНКОВ

5.1 Общие требования по обеспечению эксплуатационной безопасности и надежности рынков.

5.1.1 Рынки должны быть запроектированы и построены с учетом обеспечения выполнения функциональных требований, в том числе по обеспечению эксплуатационной безопасности и надежности, экономичности с учетом рационального их размещения, объемно-планировочных и конструктивно-технологических решений, организации торговых мест.

5.1.2 Выбор вариантов размещения рынков осуществляется в зависимости от планировки застройки территорий на самостоятельном земельном участке соответствии с градостроительной документацией города или населенного пункта и других нормативных документов.

5.1.3 Не допускается размещение земельного участка для проектирования рынков на дворовой территории жилых зданий, на заболоченных местах с высоким уровнем стояния грунтовых вод, вблизи свалок, свиноводческих, животноводческих комплексов, предприятий по переработке отходов и других мест возможного загрязнения.

Рынки следует размещать в районах с преобладающей жилой застройкой, в составе торговых центров, вблизи транспортных магистралей, остановок городского транспорта,

автобусных и железнодорожных вокзалов (станций).

5.1.4 Основные технические решения по вариантам размещения рынков по выбору их специализации и типов определяются при технико-экономическом сопоставлении показателей и строительных и эксплуатационных затрат за весь период жизненного цикла рынков в зависимости от перспективного плана развития города или населенного пункта.

5.1.5 По своему назначению рынки относятся к повышенному уровню ответственности, как места по скоплению множества людей.

5.1.6 Объемно-планировочные и конструктивно-технологические решения рынков должны приниматься с учетом:

- пожарной безопасности, что даст возможность обеспечить: недопущение пожара, ограничение возгорания и распространения огня и дыма, возможность безопасной эвакуации людей, сохранение несущей способности строительных конструкций в течении времени, установленного строительными нормами; доступ противопожарных подразделений и спасателей и возможность доставки средств пожаротушения во все помещения здания и сооружения рынков;

- безопасности для здоровья людей путем соблюдения санитарно-гигиенических требований (например, наличие канализации, питьевых фонтанчиков, своевременная утилизация бытовых отходов, и прочее), что позволит сохранить санитарно-эпидемиологическое и экологическое благополучие населения и местности.

5.1.7 Проектирование, строительство рынков должно обеспечивать безопасность в процессе эксплуатации (использования) рынков, предусматривая, в том числе, исключение рисков возникновения несчастных случаев, выделения токсичных веществ и газообразных примесей, загрязнения или отравления воды, неадекватного удаления отработанных твердых и жидких отходов.

5.1.8 Торговля и оказание услуг на рынке осуществляются юридическими и/или физическими лицами в виде оптовой и розничной продажи товаров через специально оборудованные торговые ряды и места, а также сети магазинов, киосков, палаток, расположенных на территории рынка.

5.1.9 Эксплуатация торговых рынков производится в соответствии с требованиями, предусмотренными действующими нормативными актами по согласованию в установленном порядке с соответствующими государственными органами надзора.

Эксплуатация рынка до оформления в установленном порядке акта о приемке объекта в эксплуатацию, запрещается.

5.1.10 Специализация и зонирование территории рынка по товарно-отраслевому признаку, а также тип рынка, в зависимости от объема и характера осуществляемых на рынке сделок, определяются администрацией рынка в соответствии с действующими нормативами.

5.1.11 Рынки классифицируются по товарной специализации:

- 1) продовольственные - по реализации продовольственных товаров;
- 2) непродовольственные - по реализации промышленных товаров, бытовой техники и т.п.;
- 3) специализированные - по реализации отдельных групп товаров (автомобильный, живности и т.д.);
- 4) универсальные - по реализации продовольственных и непродовольственных товаров в специализированных торговых зонах.

5.1.12 Рынки должны быть запроектированы и построены с учетом обеспечения

доступности зданий и сооружений рынка для инвалидов и других маломобильных групп населения, а также создания условия беспрепятственного и удобного передвижения их по территории рынка.

5.1.13 Торговля на рынке осуществляется физическими и юридическими лицами Республики Казахстан и других государств путем реализации продовольственных и промышленных товаровна специально оборудованных торговых рядах и местах.

5.1.14 Территория рынка (в том числе хозяйственные площадки, подъездные пути и подходы) должна иметь бетонное, асфальтовое, замощенное или иное твердое покрытие, отделяться от прилегающей территории ограждением и предусматривать не менее двух въездов-выездов, пешеходные дорожки.

Водоснабжение и канализация рынка осуществляется путем присоединения к действующим инженерным коммуникациям или строительства локальных сооружений.

Здания, строения, сооружения и находящиеся в них помещения должны быть оборудованы энерго-, тепло-, водоснабжением и канализацией.

5.1.15 Территория рынка должна включать в себя следующие функциональные зоны:

1) торговая - павильоны, палатки, киоски, лотки, прилавки и иные специально оборудованные и отведенные управляющей рынком компанией для осуществления деятельности по продаже товаров (выполнению работ, оказанию услуг) торговые места, помещения для оказания дополнительных услуг покупателям, в том числе помещения для размещения предприятий общественного питания, туалеты.

Территория торговой зоны должна быть разделена по группам реализуемых товаров. При зонировании по группам реализуемых товаров должно обеспечиваться соблюдение санитарно-эпидемиологических требований.

Организуемые на сельскохозяйственном (сельскохозяйственном кооперативном) рынке торговые места для осуществления деятельности по продаже сельскохозяйственной продукции, не прошедшей промышленной переработки, с автотранспортных средств, не должны совмещаться со стоянкой для автотранспортных средств лиц, с которыми заключены договоры о предоставлении торговых мест, продавцов и покупателей;

2) административно-складская - здания и сооружения общественного назначения для размещения администрации рынка, охраны рынка, а также помещения для сотрудников органов внутренних дел, контрольных и надзорных органов, бытовые помещения для сотрудников (комната приема пищи, гардероб и т.д.), туалеты для персонала рынка; пункт первой медицинской помощи; складские помещения, помещения для приемки, хранения и подготовки товаров к продаже; лаборатория ветеринарно-санитарной экспертизы (в случаях осуществления деятельности по продаже пищевых продуктов животного и (или) растительного происхождения);

3) хозяйственная - помещения для мойки и хранения торгового инвентаря, оборудования, санитарной одежды; погрузочно-разгрузочная площадка, места временного складирования товара (навесы); электрощитовая; оборудованная контейнерная площадка для сбора мусора и отходов; иные объекты в соответствии с проектным заданием.

Для сбора мусора и пищевых отходов предусматривают отдельные контейнеры с крышками (или специально закрытые конструкции), установленные на площадках с твердым покрытием;

4) обособленная от торговых мест стоянка для автотранспортных средств лиц, с которыми заключены договоры о предоставлении торговых мест, продавцов и

покупателей. Количество парковочных мест на автостоянках определяется управляющей компанией в зависимости от количества торговых мест.

5.1.16 Оптимальные показатели по всем составляющим элементам функциональной схемы рынка определяются расчетным путем в процессе разработки проектной документации в зависимости от количества торговых мест, типа рынка и в соответствии с требованиями задания на проектирование.

*5.1.17 Минимальные расстояния между расположенными на рынке зданиями, строениями, сооружениями и находящимися в них помещениями определяются в соответствии с требованиями технического регламента «Общие требования к пожарной безопасности» и Правилами пожарной безопасности, утвержденными постановлением Правительства Республики Казахстан от 14 октября 2014 года № 1077 (*Изм.ред. – Приказ КДСуЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК*).

5.1.18 Организация торговых мест, а также расстояние между торговыми местами должны обеспечивать безопасное передвижение персонала и посетителей, удобные и безопасные действия с товарами и тарой, а также техническое обслуживание, ремонт и уборку производственного оборудования. Торговое место должно быть оборудовано электропитанием для подключения торгового оборудования и контрольно-кассовой техники для использования ее в случаях, предусмотренных законодательством.

Торговое оборудование должно располагаться с учетом устройства свободных проходов вдоль рядов к эвакуационным выходам для обеспечения безопасной эвакуации людей в случае возникновения пожара.

5.1.19 Туалеты от торговых мест должны располагаться на расстоянии, соответствующем санитарным нормам. Туалеты для персонала и посетителей должны быть раздельными.

5.1.20 Складские помещения для продовольственных и непродовольственных товаров должны быть раздельными. Помещения для хранения и подготовки пищевых продуктов к продаже должны быть приближены к загрузочным местам и местам реализации и не должны быть проходными.

5.1.21 Лаборатория ветеринарно-санитарной экспертизы размещается в здании рынка или в отдельно стоящем здании в непосредственной близости от входа в здание рынка, через который осуществляется поступление пищевых продуктов, подлежащих экспертизе.

Планировка помещений лаборатории ветеринарно-санитарной экспертизы на продовольственных рынках должна обеспечивать поточность технологического процесса, исключая пересечение потоков поступления продукции в лабораторию для проведения ветеринарно-санитарной экспертизы и выпуска ее в торговую зону для последующей реализации.

5.2 Требования к проектированию рынков

5.2.1 Строительство, реконструкция рынков производится по проектам, согласованным в установленном порядке с государственными надзорными органами с соблюдением требований, предусмотренных законодательными актами и нормативно-техническими документами Республики Казахстан, в том числе, санитарными правилами и действующими градостроительными документами, строительными нормами.

5.2.2 В состав исходных данных на предпроектной стадии входят: задание на проведение инженерных изысканий для проектирования рынков, решение местного уполномоченного органа о предварительном согласовании места размещения объекта с приложением других материалов и документов, необходимых для обоснования выбора местности, в соответствии с действующими нормативными документами.

5.2.3 Инженерные изыскания для проектирования рынков должны выполняться специализированными проектно-изыскательскими организациями.

5.2.4 Исходными данными для проектирования рынков на стадии разработки проектной документации являются: задание на проектирование рынков, составленное с учетом требований соответствующих нормативных правовых документов с приложением необходимых исходных материалов и документов для проектирования, определенных действующими законодательными актами и нормативно-техническими документами.

5.2.5 Состав и порядок разработки и подготовки исходных данных и технические требования к проектно-сметной документации, согласованные архитектурно-планировочным заданием, определяются и уточняются заданием на проектирование объекта.

Задание на проектирование составляется с учетом указания требуемых основных технико-экономических показателей и параметров рынка, технических требований по объемно-планировочным решениям и т.д.

5.2.6 Разработанная и согласованная в соответствии с заданием на проектирование, архитектурно-планировочным заданием, иными исходными материалами и техническими условиями проектная документация на основании положительного заключения экспертизы (государственной экспертизы) проектов подлежит утверждению в порядке, установленном законодательством и в соответствии с требованиями, установленными государственными нормативными документами.

5.2.7 Размеры земельных участков рынков следует определять проектным решением исходя из градостроительной ситуации в соответствии с архитектурными требованиями, строительными нормами и правилами и расчетными показателями обеспеченности.

5.2.8 Для создания удобств для людей на прилегающих к рынку территориях следует предусматривать площадки для временной парковки легковых автомобилей.

5.2.9 Рынки следует проектировать с учетом специфики размещения товаров и по объемам сделок и способам их осуществления: розничные, оптовые.

По типам объемно-планировочных и конструктивных решений рынки проектируются – открытыми, крытыми и комбинированными.

5.2.10 Крытые и комбинированные рынки проектируются малоэтажными с павильонами, разделенными по специализации.

5.2.11 Авторынки следует проектировать из расчета необходимой потребности населения (по численности).

*5.2.12 Рынки с торговой площадью 3500 м² и более подлежат проектированию и размещению на расстоянии не более 3 км в радиусе обслуживания пожарного депо, за исключением рынков имеющих стационарный пожарный пост, оборудованный пожарной техникой. Количество пожарных машин, численность работников пожарного поста регулируются Правилами осуществления деятельности негосударственных противопожарных служб (*Дополнен – Приказ КДСиЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК*).

*5.2.13 Системы антитеррористической защиты при проектировании рынков следует

предусматривать в соответствии с требованиями, установленными в постановлении Правительства Республики Казахстан от 3 апреля 2015 года № 191 (*Дополнен – Приказ КДСиЖКХ от 15.11.2018 г. №235-НК*).

5.3 Объемно-планировочные и конструктивные решения рынков

5.3.1 Объемно-планировочные и конструктивные решения рынков зависят от выбранного типа рынков.

5.3.2 Открытые рынки должны иметь торговую зону, поделенную на торговые отсеки.

5.3.3 Торговые столы, прилавки, лотки на рынках должны быть выполнены из негорючих материалов, над которыми должны быть устроены навесы, выполненные также из негорючих материалов.

Навесы могут быть устроены в виде легкой металлической конструкции, обеспечивающей прочность и несущую способность элементов при воздействии нагрузок без повреждения и разрушения.

Обрешетку покрытия навеса допускается выполнять из древесины обработанной огнезащитными составами.

Накрывать открытые проходы между торговыми рядами тканями, бумагой, пленками не допускается.

5.3.4 Крытые склады (кладовые) устраиваются для хранения товаров из легких негорючих материалов конструкций с разделением на отсеки-перегородки из негорючих материалов (металлическая сетка).

5.3.5 Павильоны открытых рынков устраиваются из отдельных зданий, предназначенные для организации торговли товарами в их торговых залах. Павильоны открытых рынков, в отличие от крытых рынков, не имеют складов (кладовых) и камер хранения.

Размещение павильонов в части зданий иного назначения или в пристройках к ним не допускается.

5.3.6 Строительство павильонов открытых рынков должно осуществляться по специально разработанному проекту с соблюдением требований действующих нормативных документов, в том числе санитарных правил.

*5.3.7 Павильоны и киоски, предназначенные для торговли легковоспламеняющимися и горючими жидкостями, дезодорантами, сжатыми газами должны соответствовать I, II, III степени огнестойкости (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК*).

5.3.8 Киоски устраиваются из негорючих строительных материалов.

5.3.9 Проектные и строительные решения крытых рынков должны обеспечивать механическую и пожарную безопасность эксплуатации с соблюдением санитарно-гигиенических требований и мер по защите здоровья людей.

Крытые рынки должны быть запроектированы и построены с торговыми залами, санитарно-бытовыми помещениями и кладовыми, хозяйственными помещениями и помещениями для обслуживающего персонала, инженерными сетями и системами защиты и охраны, необходимыми для создания комфортных условий для торговли.

*5.3.10 В зданиях всех степеней огнестойкости, за исключением V степени

огнестойкости, внутренняя отделка торговых залов, других помещений и путей эвакуации должна выполняться из негорючих материалов (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК*).

5.3.11 Количество эвакуационных выходов, их размеры, условия освещения и обеспечения незадымляемости, а также протяженность путей эвакуации должны соответствовать противопожарным нормам строительного проектирования.

5.3.12 Все двери эвакуационных выходов должны свободно открываться в сторону выхода из помещений.

*5.3.13 Эвакуационные пути и выходы, должны соответствовать требованиям Технического регламента «Общие требования к пожарной безопасности» (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК*).

5.3.14 В крытых рынках на случай отключения электроэнергии у обслуживающего персонала должны быть электрические фонари. Количество фонарей определяется руководителем, исходя из наличия дежурного персонала, количества людей в здании, но не менее одного на каждого работника дежурного персонала, если не предусмотрено аварийное освещение.

5.3.15 На авторынках запрещается:

- устанавливать транспортные средства в количестве, превышающем норму, нарушать план их расстановки, расстояние между автомобилями, загромождать выездные ворота и проезды;
- производить ремонтные, сварочные, малярные работы, а также промывку деталей с использованием ЛВЖ и ГЖ;
- держать транспортные средства с открытыми горловинами топливных баков, а также при наличии течи горючего и масла;
- заправлять транспортные средства горючим и сливать из них топливо;
- подзаряжать аккумуляторы непосредственно на транспортных средствах;
- подогревать двигатели открытым огнем (костры, факелы, паяльные лампы), пользоваться открытыми источниками огня для освещения.

5.4 Санитарно-эпидемиологические требования

*5.4.1 Проектирование, строительство, реконструкция рынков производится по проектам, разработанным с соблюдением требований нормативных правовых актов и нормативно-технических документов, в том числе, санитарных правил, разработанных в соответствии с Кодексом Республики Казахстан «О здоровье народа и системе здравоохранения» (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 15.11.2018 г. №235-НК*).

5.4.2 Для обеспечения безопасности здоровья людей, животных и окружающей среды в процессе функционирования (эксплуатации) строительные объекты рынка должны быть спроектированы и построены таким образом, чтобы функционирование системы санитарно-эпидемиологического благосостояния рынков было обеспечено в проектной документации строительства с учетом предотвращения проявления недопустимых факторов, в том числе:

- 1) выделения токсичных веществ;
- 2) присутствия в воздухе опасных твердых частиц и газообразных примесей;
- 3) опасного уровня радиации;

- 4) загрязнения или отравления воды и почвы;
- 5) неадекватного удаления отработанной воды, дыма, твердых и жидких отходов;
- 6) просачивания влаги в частях строительного объекта или на его поверхностях за счет атмосферных осадков и утечки водопроводно-канализационных сетей.

5.4.3 Для сбора мусора необходимо использовать контейнеры, установленные на площадке с твердым покрытием, которая ограждается с трех сторон. Высота ограждения не должна быть менее высоты установленного контейнера.

5.4.4 На территории всех типов рынков, в торговых залах, хозяйственных и бытовых помещениях должны быть оборудованы туалеты для персонала и посетителей с подключением к инженерным сетям водопровода и канализации.

При отсутствии технической возможности подключения к централизованной канализации на рынках, по согласованию с органами архитектуры и градостроительства, органами и учреждениями государственного санитарно-эпидемиологического надзора допускается устройство надворных уборных выгребного типа с водонепроницаемым выгребным колодцем. Удаление хозяйственно-бытовых сточных вод должно осуществляться специализированным транспортом по мере заполнения колодцев не более чем на 2/3 их объема. Уборные должны иметь удобно замощенные и свободные подходы, а также ясные указатели об их местонахождении.

5.4.5 Для посетителей и персонала на территории рынка должны быть оборудованы устройства для мытья рук, торгового инвентаря, фруктов и овощей.

Санитарные узлы и умывальники должны содержаться в исправности, чистоте и ежедневно дезинфицироваться. Персоналу, обслуживающему санитарные узлы, запрещается заниматься другими работами на рынке.

5.4.6 В крытых рынках и павильонах, в том числе в торговых залах, а также в подсобных и служебно-бытовых помещениях, предусматривается естественное освещение или только искусственное, или совмещенное освещение с учетом требований энергосбережения.

5.4.7 При размещении торговых отделов в подземных и цокольном этажах следует предусматривать инженерно-технические мероприятия, обеспечивающие безопасность и комфортный температурно-влажностный и световой режим в помещениях.

5.4.8 Стены и перегородки в помещениях с влажным режимом должны иметь влагостойкую отделку. В зданиях рынков следует использовать строительные и отделочные материалы, а также оборудование, имеющие гигиенические сертификаты и не являющиеся источником загрязнения атмосферного воздуха и выделения вредных для здоровья людей отравляющих веществ.

5.4.9 При проектировании элементов конструкций, узлов их соединений, а также вентиляционных решеток следует учитывать требование по защите помещений от проникновения паразитирующих животных и насекомых.

5.4.10 Звукоизоляция и виброизоляция строительных конструкций крытых рынков и павильонов должны соответствовать требованиям действующих нормативных документов по защите от шума и обеспечивать нормируемые акустические показатели в помещениях с постоянным пребыванием людей (работающих или проживающих).

5.4.11 Водоснабжение и канализация рынков осуществляется в соответствии с требованиями действующих нормативных документов.

Системы холодного и горячего водоснабжения должны обеспечивать подачу воды

соответствующего санитарным правилам, утвержденным Правительством Республики Казахстан.

Система водоотведения должна обеспечивать безопасный отвод сточных вод. Санитарно-технические сети, устройства и приборы должны находиться в исправном состоянии.

При отсутствии водопровода рынки должны быть обеспечены водой из местных источников водоснабжения, при их отсутствии вода должна подвозиться специальным автотранспортом. Продовольственные рынки должны обеспечиваться водой бесперебойно и в достаточном количестве.

Качество воды для хозяйственно-питьевых целей должно отвечать требованиям действующих стандартов.

5.4.12 Все предприятия и помещения рынка должны иметь освещение в соответствии с требованиями действующих нормативных документов. Уровни естественного и искусственного освещения, а также содержание вредных веществ в воздухе рабочих мест должны соответствовать санитарным правилам. Запрещается использование оборудования, являющегося источником повышенного шума, вибрации, ультрафиолетового, инфракрасного, электромагнитного излучений.

5.4.13 Проектирование отопления, вентиляции и кондиционирования воздуха крытых рынков (базаров), ярмарок, павильонов и т.д. следует производить в соответствии с действующими нормативными документами.

При отсутствии в населенных пунктах централизованных систем отопления при стационарных объектах должно предусматриваться местное отопление (котельные, печи).

5.4.14 В помещениях с постоянным пребыванием людей должно быть естественное проветривание и естественное освещение.

Из расположенных в наземных и цокольных этажах и не имеющих естественного освещения коридоров крытых рынков, павильонов должна быть предусмотрена вытяжная вентиляция независимо от площади последних.

5.4.15 В торговых залах крытых рынков, павильонов должны быть предусмотрены естественная, искусственная вентиляции.

5.4.16 В помещениях камер хранения (кладовых) следует, как правило, предусматривать естественную вытяжную систему вентиляции с отдельными каналами.

Общеобменные системы вытяжной вентиляции с механическим побуждением из кладовых и подсобных помещений допускается проектировать общими при установке в воздуховодах огнезадерживающих клапанов в местах пересечения стен и перегородок этих помещений.

5.4.17 В торговых залах крытых рынков, павильонов следует, как правило, предусматривать устройство воздушного отопления совмещенного с приточной вентиляцией, и центрального водяного отопления во вспомогательных помещениях.

5.4.18 Отопление киосков, устанавливаемых в населенных пунктах, следует устраивать электрическое (с применением масляных радиаторов, греющих панелей) или водяное.

5.4.19 Для проведения ветеринарно-санитарной экспертизы продуктов и сырья животного происхождения на рынках должны быть организованы лаборатории ветеринарно-санитарной экспертизы. проведения ветеринарно-санитарной экспертизы на рынках определяется уполномоченным государственным органом в области ветеринарии.

Техническая компетентность лаборатории подтверждается в соответствии с законодательством Республики Казахстан.

6 ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПОЖАРНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РЫНКОВ

6.1 Общие требования

6.1.1 При проектировании, строительстве и реконструкции рынков необходимо руководствоваться положениями Технического регламента «Общие требования к пожарной безопасности». Настоящие требования пожарной безопасности являются обязательными для исполнения всеми органами государственной власти, местными представительными и исполнительными органами, органами местного самоуправления, предприятиями, учреждениями и организациями, иными юридическими лицами (независимо от форм собственности, вида деятельности и ведомственной принадлежности), их должностными лицами, гражданами Республики Казахстан, иностранными гражданами и лицами без гражданства.

*6.1.2 На рынке должна быть обеспечена безопасность людей в случае возникновения пожара, а также разработаны инструкции о мерах пожарной безопасности для каждого павильона, площадки, киоска и т.п., которые утверждаются руководителем объекта.

Ответственность за обеспечение пожарной безопасности:

- рынка в целом, его структурных подразделений возлагается на собственников (руководителей администрации) рынков;
- отдельных территорий, зданий, сооружений, помещений, электросетей и т.п., возлагается на лиц, которых определяет и назначает руководитель администрации своим приказом, с ознакомлением под роспись ответственных лиц;
- при аренде территорий, зданий, сооружений, павильонов, помещений, киосков, несут арендаторы, если иное не оговорено в договоре на аренду (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК*).

*6.1.3 Собственники (администрация) рынков, независимо от форм собственности, обязаны соблюдать требования пожарной безопасности, установленные в Техническом регламенте «Общие требования к пожарной безопасности» (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК*).

6.1.4 Все вновь принимаемые на работу рабочие и служащие должны быть проинструктированы о соблюдении установленного на рынке противопожарного режима. По истечении одного года, а также при изменении специфики рынка проводится повторный инструктаж или организуются занятия по пожарно-техническому минимуму. По окончании прохождения пожарно-технического минимума принимаются зачеты.

6.1.5 Противопожарные разрывы между зданиями и сооружениями, штабелями леса, пиломатериалов, других материалов не допускается использовать под складирование материалов, оборудования, тары, для стоянки транспорта.

*6.1.6 Рынки и входящие в его состав павильоны, здания, сооружения и киоски (контейнеры) должны быть обеспечены источниками наружного противопожарного водоснабжения, исправными первичными средствами пожаротушения, средствами связи для вызова противопожарной службы и противопожарной автоматикой в соответствии с

требованиями Технического регламента «Общие требования к пожарной безопасности» (Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК).

6.1.7 Противопожарные системы и установки (противодымная защита, средства противопожарной автоматики, системы противопожарного водоснабжения, противопожарные двери, клапаны, другие защитные устройства в противопожарных стенах и перекрытиях и т.п.) рынков должны постоянно содержаться в исправном состоянии. Не допускается устанавливать какие-либо приспособления, препятствующие нормальному закрыванию противопожарных или противодымных дверей (устройств).

6.1.8 В помещениях рынков, павильонов и сооружений запрещается:

- хранение и применение в подвалах и цокольных этажах ЛВЖ и ГЖ, пороха, взрывчатых и пиротехнических веществ, баллонов с газами, товаров в аэрозольной упаковке, целлулоида и других взрывчатых веществ и материалов;

- хранение веществ и материалов без учета их пожароопасных физико-химических свойств (способность к окислению, самонагреванию и воспламенению при попадании влаги, соприкосновению с воздухом и т.п.), признаков совместимости и однородности огнетушащих веществ;

- использовать чердаки, технические этажи, венткамеры и другие технические помещения для хранения товаров, оборудования, мебели и других предметов;

- размещать в лифтовых холлах кладовые, киоски, ларьки и т.п.;

- организовывать торговлю на путях эвакуации;

- снимать предусмотренные проектом двери вестибюлей и холлов, коридоров, тамбуров и лестничных клеток;

- загромождать товаром, мебелью, оборудованием и другими предметами двери, коридоры и выходы на наружные эвакуационные лестницы;

- проводить уборку помещений с применением бензина, керосина и других ЛВЖ и ГЖ, а также производить отогревание замерзших труб паяльными лампами и другими способами с применением открытого огня;

- устанавливать глухие решетки на окнах;

- проводить огневые работы во время нахождения покупателей в торговых залах;

- размещать отделы, секции по продаже пожароопасных товаров ближе 4 м от выходов, лестничных клеток и других путей эвакуации;

- размещать на путях эвакуации и в лестничных клетках пункты ремонта часов, граверные и другие мастерские, а также аптечные, газетные, книжные и другие киоски;

- устанавливать в торговых залах баллоны с ГГ для наполнения воздушных шаров и других целей;

- размещать торговые, игровые аппараты и торговать товарами на площадках лестничных клеток, в тамбурах и на других путях эвакуации;

- устраивать в лестничных клетках и коридорах кладовые, а также хранить под маршами лестниц и на площадках товары, мебель и другие горючие материалы.

6.1.9 Временное хранение горючих материалов, отходов, упаковок и контейнеров в торговых залах и на путях эвакуации не допускается. Они должны удаляться ежедневно по мере их накопления. Не допускается складировать горючую тару вплотную к окнам зданий.

6.1.10 Организовывать хранение горючих товаров равно, как и негорючих товаров в горючей упаковке в помещениях, не имеющих оконных проемов или шахт дымоудаления,

не допускается.

6.1.11 Не допускается торговля товарами бытовой химии, лаками, красками и другими ЛВЖ и ГЖ, расфасованными в стеклянную тару емкостью более литра каждая, а также пожароопасными товарами без этикеток с предупреждающими надписями, такими как “огнеопасно”, “не распылять вблизи огня” и т.п.

Расфасовка пожароопасных товаров должна осуществляться в специально приспособленных для этой цели помещениях.

6.1.12 Боеприпасы и пиротехнические изделия должны храниться в металлических шкафах, установленных в помещениях выгороженных противопожарными перегородками. Не допускается размещение указанных шкафов в подвальных помещениях.

*6.1.13 Внутренний противопожарный водопровод в зданиях рынков должен предусматриваться в соответствии с требованиями государственного норматива по внутреннему водопроводу и канализации зданий, разрабатываемого и утверждаемого в соответствии с подпунктом 12) пункта 17 Положения о Министерстве национальной экономики Республики Казахстан, утвержденного постановлением Правительства Республики Казахстан от 24 сентября 2014 года № 1011 (*Дополнен – Приказ КДСиЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК*).

6.2 Пожарная сигнализация, автоматическое пожаротушение, оповещение о пожаре

*6.2.1 Автоматической пожарной сигнализацией должны быть оборудованы все помещения, независимо от площади, кроме помещений хранения и подготовки к продаже мяса, рыбы, фруктов, овощей (в негорючей упаковке), металлической посуды, негорючих строительных материалов (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК*).

*6.2.2 Установками автоматического пожаротушения должны быть оборудованы:

- все помещения, независимо от площади, для подземных зданий и помещений;
- все помещения, независимо от торговой площади, для одноэтажных и двухэтажных зданий при размещении торгового зала в цокольном или подвальном этажах;
- все помещения, независимо от величины торговой площади, для зданий в три этажа и более;
- все помещения, независимо от площади, для двухэтажных зданий с общей площадью 3500 м² и более;
- торговой площадью 500 м² и более, размещённые в надземных этажах, встроенных в здания иного назначения;
- одноэтажные крытые рынки и базары площадью 3500 м² и более (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК*).

6.2.3 (*Исключен – Приказ КДСиЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК*).

6.2.4 Крытые рынки, павильоны должны иметь систему оповещения людей о пожаре, выполненную в соответствии с требованиями нормативных документов.

6.2.5 Перевод установок с автоматического пуска на ручной не допускается, за исключением случаев, оговоренных в нормах и правилах.

6.2.6 Оросители спринклерных (дренчерных) установок в местах, где имеется опасность механического повреждения, должны быть защищены надежными ограждениями,

не влияющими на распространение тепла и не изменяющими карту орошения.

Устанавливать взамен вскрывшихся и неисправных оросителей пробки и заглушки не допускается.

6.2.7 Системы оповещения о пожаре должны обеспечивать в соответствии с планами эвакуации передачу сигналов оповещения одновременно по всему зданию рынка (сооружению), его территории или выборочно в отдельные его части (этажи, секции, павильоны и т.п.).

6.3 Эвакуация людей из зданий и сооружений

6.3.1 Эвакуационные выходы должны обеспечивать безопасную эвакуацию всех людей, находящихся на территории и в помещениях рынков.

6.3.2 При эксплуатации эвакуационных путей и выходов необходимо соблюдать проектные решения и требования нормативных документов по пожарной безопасности (в том числе по освещенности, количеству, размерам и объемно-планировочным решениям эвакуационных путей и выходов, а также по наличию на путях эвакуации знаков пожарной безопасности).

6.3.3 Из торгового зала крытых рынков должно быть предусмотрено не менее двух рассредоточенных эвакуационных выходов непосредственно наружу или в закрытые лестничные клетки. Устройство эвакуационных выходов через разгрузочные помещения не допускается.

6.3.4 Двери на путях эвакуации должны открываться свободно и по направлению выхода из здания.

6.3.5 Запоры на дверях эвакуационных выходов должны обеспечивать людям, находящимся внутри здания (сооружения) возможность свободного открывания запоров изнутри без ключа.

6.3.6 Объемные самосветящиеся знаки пожарной безопасности с автономным питанием и от электросети, используемые на путях эвакуации (в том числе световые указатели «Эвакуационный (запасный) выход», «Дверь эвакуационного выхода»), должны постоянно находиться в исправном и включенном состоянии. В зрительных, демонстрационных, выставочных и других залах они могут включаться только на время проведения мероприятий с пребыванием людей. Эвакуационное освещение должно включаться автоматически при прекращении электропитания рабочего освещения.

6.3.7 При расстановке технологического оборудования в помещениях, как правило, оставляются эвакуационные проходы к лестничным клеткам и другим путям эвакуации в соответствии с нормами проектирования.

6.3.8 В зданиях, павильонах, где не требуются технические средства оповещения людей о пожаре, руководитель рынка должен определить порядок оповещения людей о пожаре и назначить ответственных за это лиц.

6.3.9 Световые указатели «Выход» должны находиться в исправном состоянии и быть постоянно включенными.

6.3.10 При эксплуатации эвакуационных путей и выходов не допускается:

1) загромождать эвакуационные пути и выходы (в том числе проходы, коридоры, тамбуры, галереи, лифтовые холлы, лестничные площадки, марши лестниц, двери, эвакуационные люки) различными материалами, изделиями, оборудованием,

производственными отходами, мусором и другими предметами, а также забивать двери эвакуационных выходов;

2) устраивать в тамбурах выходов вешалки для одежды, гардеробы, а также хранить (в том числе временно) инвентарь и материалы;

3) устраивать на путях эвакуации пороги (за исключением порогов в дверных проемах), раздвижные и подъемно-опускные двери и ворота, вращающиеся двери и турникеты, а также другие устройства, препятствующие свободной эвакуации людей;

4) применять горючие материалы для отделки, облицовки и окраски стен и потолков, а также ступеней и лестничных площадок на путях эвакуации (кроме зданий V степени огнестойкости);

5) фиксировать самозакрывающиеся двери лестничных клеток, коридоров, холлов и тамбуров в открытом положении, а также снимать их;

6) остеклять или закрывать жалюзи воздушных зон в незадымляемых лестничных клетках;

7) заменять армированное стекло обычным в остеклениях дверей и фрамуг.

7 ОБЕСПЕЧЕНИЕ ДОСТУПНОСТИ МАЛОМОБИЛЬНЫХ ГРУПП НАСЕЛЕНИЯ

7.1 При проектировании рынков, доступных для маломобильных категорий пользователей (посетителей, потребителей), следует учитывать общие требования к формированию архитектурной среды, специфические требования к отдельным типам рынков, в том числе к продовольственным и непродовольственным рынкам.

7.2 Проектирование и строительство рынков с учетом обеспечения доступности маломобильных групп населения должны производиться с учетом требований РДС РК 3.01-05-2001 и СП РК 3.06-15-2005.

7.3 При проектировании рынков, доступных для маломобильных категорий пользователей (посетителей, потребителей), следует учитывать общие требования к формированию архитектурной среды, специфические требования к отдельным типам рынков.

7.4 Для личного транспорта инвалидов на автостоянках при рынках следует выделять из общего количества мест для отделов или павильонов, обслуживающих маломобильных групп населения.

7.5 Комплектация и расстановка оборудования в торговых залах, доступных инвалидам, должны быть рассчитаны на обслуживание лиц, передвигающихся на креслах-колясках самостоятельно и с сопровождающими, инвалидов на костылях, а также инвалидов по зрению.

7.6 Размеры проходов между рядами торгового оборудования определяются исходя из габаритов средств передвижения в процессе их следования и зон досягаемости товаров.

8 ТРЕБОВАНИЯ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ ЧРЕЗВЫЧАЙНОЙ СИТУАЦИИ

8.1 В составе проектно-сметной документации на строительство и реконструкцию рынков должен быть предусмотрен раздел «Инженерно-технические мероприятия по предупреждению чрезвычайных ситуаций» с содержанием мероприятий по

предупреждению возникновения чрезвычайных ситуаций и защиты людей и объектов от чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера.

8.2 В качестве источников чрезвычайных ситуаций должны рассматриваться как проектные, так и внутренние и внешние аварии на потенциально опасных объектах, в соответствии с исходными данными и требованиями соответствующих нормативных правовых актов и нормативно-технических документов в этой сфере.

8.3 При расположении рынков в зонах тектонических разломов, в местах повышенного водосбора (в логах, под седловинами водоразделов и т.д.) и в зонах опасных геологических процессов (оползней, обвалов, селевых потоков, снежных лавин и др.) необходимо иметь защитные сооружения или, в соответствии с действующими нормативными документами, предусматривать мероприятия, обеспечивающие необходимую защиту рынков от этих процессов

9 ТРЕБОВАНИЯ К ОХРАНЕ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ

9.1 Мероприятия и технические решения по охране окружающей среды на рынках должны выполняться в соответствии с положениями нормативных правовых документов Республики Казахстан, осуществляемые в процессе строительства и эксплуатации рынков.

9.2 С учетом требований законодательных актов экологические факторы при принятии решения о строительстве новых и реконструкции действующих рынков являются определяющими.

Эти факторы предусматривают жесткие экологические требования к разрабатываемой документации при принятии проектных решений, требуют оценки характера использования природных ресурсов, определения параметров воздействия объекта на компоненты окружающей среды, анализа альтернативных вариантов размещения рынков, а также составления прогноза экологических и социальных последствий строительства и эксплуатации рынков.

9.3 Строительство и эксплуатация рынков не должны вызывать загрязнения в недопустимых пределах атмосферы, водоемов, водотоков, подземных вод, возникновение и развитие эрозионных процессов и другие неблагоприятные явления.

9.4 Отвод территорий под строительство и охрану недр следует выполнять в соответствии с действующим законодательством в области охраны окружающей среды.

9.5 Мероприятия и технические решения, направленные на охрану окружающей среды и осуществляемые в процессе строительства, необходимо согласовать в установленном порядке с территориальными государственными органами управления и надзора.

9.6 Система отведения и очистки поверхностных и хозяйственно-бытовых сточных вод на рынках в процессе строительства и эксплуатации рынков должна соответствовать требованиям действующих нормативных документов.

9.7 Необходимо обеспечить защиту рынков от проникания в них опасных для здоровья людей вредных веществ от производств, находящихся вблизи рынков.

УДК725.26/725.27

МКС 91.040.20

Ключевые слова: рынок, крытый рынок, павильон, объемно-планировочное решение, киоски, эвакуационный выход, степень огнестойкости, перегородки, перекрытия пожарная безопасность, санитарно-эпидемиологические требования, доступность маломобильных групп населения, охрана окружающей среды.

Ресми басылым

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҰЛТТЫҚ ЭКОНОМИКА МИНИСТРЛІГІНІҢ
ҚҰРЫЛЫС, ТҰРҒЫН ҮЙ-КОММУНАЛДЫҚ ШАРУАШЫЛЫҚ ІСТЕРІ ЖӘНЕ
ЖЕР РЕСУРСТАРЫН БАСҚАРУ КОМИТЕТІ**

**Қазақстан Республикасының
ҚҰРЫЛЫС НОРМАЛАРЫ**

ҚР ҚН 3.02-23-2013*

НАРЫҚТАР

Басылымға жауаптылар: «ҚазҚСҒЗИ» АҚ

050046, Алматы қаласы, Солодовников көшесі, 21
Тел./факс: +7 (727) 392-76-16 – қабылдау бөлмесі

Издание официальное

**КОМИТЕТ ПО ДЕЛАМ СТРОИТЕЛЬСТВА, ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНОГО
ХОЗЯЙСТВА И УПРАВЛЕНИЯ ЗЕМЕЛЬНЫМИ РЕСУРСАМИ МИНИСТЕРСТВА
НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

**СТРОИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ
Республики Казахстан**

СН РК 3.02-23-2013*

РЫНКИ

Ответственные за выпуск: АО «КазНИИСА»

050046, г. Алматы, ул. Солодовникова, 21
Тел./факс: +7 (727) 392-76-16 – приемная